

Begroting 2018

Algemeen Bestuur
21 juni 2017

INHOUDSOPGAVE

1	Voorwoord en leeswijzer	4
2	Algemene beschouwingen	6
3	Algemene financiële beschouwingen.....	9
3.1	Inwonerbijdrage	10
3.2	Bijdrage aan het Regionaal Investeringsfonds per gemeente	11
4	Programmaplan.....	12
4.1	Inhoudelijke Agenda	13
	MAATSCHAPPIJ.....	14
	ECONOMIE.....	20
	LEEFOMGEVING.....	29
	NETWERKORGANISATIE.....	35
4.2	Regionaal Bureau Leerplicht	39
4.3	Overige uitvoerende taken: woonruimteverdeling, verkeer en vervoer.....	41
4.4	TWO Jeugdhulp.....	44
4.5	Cofinanciering.....	48
4.6	Overhead	49
4.7	Frictie- en transitiekosten	51
4.8	Algemene dekkingsmiddelen.....	52
5	Paragrafen.....	54
5.1	Weerstandsvormogen en risicobeheersing	54
5.2	Financiële kengetallen	55
5.3	Onderhoud kapitaalgoederen	55
5.4	Financiering	56
5.5	Bedrijfsvoering	57
5.6	Verbonden partijen	60
5.7	Btw-compensatiefonds	60
6	Financiële begroting	62
6.1	Meerjarenbegroting 2018 – 2021	62
6.2	Incidentele lasten en baten.....	63
7	Voorstel	64
8	Besluit.....	65
9	Staten	66
9.1	Bijdrage gemeenten per deelprogramma.....	66
9.2	Salarisstaat	67
9.3	Staat van investeringen en financiering	68
9.4	Staat van reserves.....	69
9.5	Staat van voorzieningen	70
9.6	Kostenverdeelstaat	71
9.7	Taakvelden	72

1 Voorwoord en leeswijzer

Het Dagelijks Bestuur biedt u deze begroting aan voor het jaar van de gemeenteraadsverkiezingen. De veertien samenwerkende gemeenten hebben in de vergadering van het Algemeen Bestuur van 23 maart 2017 de kadernota vastgesteld waarin de ambitie en inzet van Holland Rijnland voor zowel de uitvoering als de Inhoudelijke Agenda 2016 – 2020 is uitgewerkt en geactualiseerd. De begroting is passend binnen het afgesproken financiële kader.

Een nieuwe opzet

De deelnemende gemeenten willen een begroting die beter aansluit bij de behoeften van de raden en colleges. Een begroting die is opgebouwd vanuit de inhoud en minder vanuit de financiën, die - daar waar mogelijk - SMART is geformuleerd en die tijdig - in ieder geval vóór 15 april - wordt aangeboden aan de gemeenteraden.

De Kadernota 2018 is de grondslag voor deze begroting. In voorgaande jaren werden in deze nota's alleen de financiële kaders vastgelegd. Voor de begroting van het jaar 2018 zijn voor het eerst ook de inhoudelijke beleidswijzigingen vastgelegd en vertaald naar deze begroting. De beleidswijzigingen zijn besproken door de portefeuillehouders van de deelnemende gemeenten en geamendeerd en vastgesteld door het Algemeen Bestuur van Holland Rijnland.

Het streven blijft om de begroting zo SMART mogelijk op te stellen, al staat dat soms op gespannen voet met het tijdig aanleveren van de begroting. Daarnaast vraagt de verwachte rol van Holland Rijnland op het gebied van lobby, belangenbehartiging en strategische agendering vrije ruimte voor de organisatie, aangezien georganiseerd dient te worden op het onverwachte. In de algemene beschouwingen komen we hier op terug.

Tot slot definieert Holland Rijnland het onderdeel Regionaal Bureau Leerplicht (RBL) als een apart programma. Dit vergroot de herkenbaarheid en doet recht aan het belang voor de organisatie. RBL is in personele zin het grootste onderdeel van Holland Rijnland, maar maakte in de vroegere programmastructuur onderdeel uit van het domein Maatschappij van de Inhoudelijke Agenda.

Vernieuwd Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten

Vanaf het jaar 2018 is ook voor gemeenschappelijke regelingen het vernieuwde Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) van kracht. Eén van de vereisten daarbij is de presentatie van een apart programma Overhead. De overhead die hier wordt bedoeld (overhead die niet direct toe te rekenen is aan specifieke taakvelden) was voorheen bij Holland Rijnland grotendeels ondergebracht in het programma Bestuur en Middelen.

Het programma Bestuur en Middelen is daarom gesplitst in een programma Overhead en een programma waarin de kleinere uitvoeringstaken zijn ondergebracht die op dit moment nog onder Bestuur en Middelen worden geschaard. Het gaat hier om:

- De ondersteuning van de Urgentiecommissie;
- De Regiotaxi,
- Verkeerseducatie;
- BDU.

Deze taken worden ondergebracht in een nieuw programma: “Uitvoerende taken Woonruimteverdeling, Verkeer en Vervoer”.

Daarmee ziet de programmastructuur er als volgt uit:

- Inhoudelijke Agenda;
- Regionaal Bureau Leerplicht;
- Uitvoerende taken Woonruimteverdeling, Verkeer en Vervoer;
- TWO Jeugdhulp;
- Cofinanciering;
- Frictie- en Transitiekosten;
- Overhead;
- Algemene dekkingsmiddelen.

Door de invoering van het verplichte onderdeel Overhead en het overbrengen van de lasten voor overhead naar dat programma, sluiten baten en lasten niet meer aan in de financiële overzichten van de individuele programma's.

We kozen er om die reden voor de gemeentelijke bijdrage niet langer als baten te verdelen over de verschillende onderdelen en alleen baten van derden in de tabellen per programma of speerpunt op te nemen. In een totaaloverzicht van de financiën maken we de aansluiting tussen de totale lasten van de programma's en de overhead en de totale baten, de gemeentelijke bijdragen en inkomsten van derden.

De nieuwe BBV geeft ook een aantal verplicht op te nemen beleidsindicatoren en financiële kengetallen. Daar waar de beleidsindicatoren gerelateerd zijn aan de bedrijfsvoering of de werkzaamheden van Holland Rijnland, zijn die opgenomen in deze begroting. De verplichte financiële kengetallen zijn in de begroting van 2017 al opgenomen en zorgen op dit punt dus niet voor een gewijzigde opzet van de begroting in 2018.

Historie

Door de gewijzigde programmastructuur én het onderbrengen van de kosten voor overhead in een apart programma, is er geen directe aansluiting meer met de begroting 2017 en is een vergelijking moeilijk te maken. Dat geldt ook voor de jaarrekening 2016, die overigens op dit moment ook nog niet beschikbaar is. Deze begroting sluit aan op de eerder gestelde financiële kaders.

2 Algemene beschouwingen

Het Dagelijks Bestuur biedt u deze begroting voor 2018 aan, het jaar van de gemeenteraadsverkiezingen. Dit brengt een eigen dynamiek met zich mee, waar met deze begroting flexibel op kan worden gereageerd. Holland Rijnland biedt immers primair het platform. In de vergadering van het Algemeen Bestuur van 23 maart 2017 stelden de veertien samenwerkende gemeenten de kadernota vast waarin de ambitie en inzet van Holland Rijnland op de uitvoering en in de Inhoudelijke Agenda 2016 – 2020 is uitgewerkt en geactualiseerd, passend binnen het afgesproken financiële kader.

De rol van de organisatie Holland Rijnland

Holland Rijnland stelt zich ten doel een wezenlijke bijdrage te leveren aan de Inhoudelijke Agenda 2016 – 2020. Daarnaast geeft zij uitvoering aan een aantal overgedragen taken.

Holland Rijnland staat ten dienste van de veertien gemeenten en geeft op concrete en waardevolle manier invulling aan de lobby- en platformrol die van de organisatie wordt verlangd en gevraagd. En dit alles in de juiste balans tussen het initiëren van projecten en programma's en het organiseren van samenwerking. Holland Rijnland streeft ernaar ambtenaren en bestuurders van de aangesloten gemeenten op de kansrijke opgaven nog meer te verbinden, onderling met elkaar én met het bedrijfsleven, onderwijs, de provincie en het Rijk. En Holland Rijnland stimuleert en organiseert samenwerking in verschillende allianties zodat gemeenten – voor zichzelf en voor elkaar – betere resultaten realiseren.

De gemeenten in Holland Rijnland willen een vorm van samenwerking gekenmerkt door optimale flexibiliteit, lage kosten, grotere betrokkenheid van de deelnemende gemeenten (nabijheid), georganiseerde ontmoeting en uitwisseling van kennis en ideeën. Gemeenten willen een slagvaardige en actiegerichte organisatie gericht op maatschappelijk relevante projecten. Vanuit deze wens formuleert Holland Rijnland de volgende doelstelling:

Om de Inhoudelijke Agenda te realiseren, heeft Holland Rijnland vijf rollen:

Holland Rijnland draagt binnen de regio zorg voor een optimale verbinding, ontmoeting en samenwerking op ruimtelijk, economisch en sociaal gebied.

- **Platform voor ontmoeten en netwerken, kennis en ervaringen delen:** Het organiseren van regionale afstemming over thema's die de regio aangaan en het organiseren van verschillende gelegenheden voor de veertien gemeenten om ideeën te delen, kennis uit te wisselen, belangen in te brengen en thema's te agenderen.
- **Afstemming en coördinatie van beleidskaders en uitgangspunten:** Afstemmen en coördineren van gezamenlijke beleidskaders en -uitgangspunten, waarna uitvoering lokaal of subregionaal plaatsvindt ('regionaal voorkoken, lokaal afbakken'). Gemeenten zijn veelal zelf verantwoordelijk voor het opstellen van voorstellen. Holland Rijnland faciliteert en coördineert de besluitvorming op ambtelijk en bestuurlijk niveau.
- **Lobby en belangenbehartiging:** Optreden naar provincie, rijk en andere belangrijke gremia om de doelen van de regio te bereiken (via lobby en subsidiewerving). Holland Rijnland vormt hiervoor

kansrijke allianties en fungeert tevens als aanspreekpunt in formele trajecten, zoals herziening van een provinciale structuurvisie.

- **Signalering nieuwe ontwikkelingen:** Het signaleren en benoemen van nieuwe ontwikkelingen, bijvoorbeeld op het gebied van wetgeving en maatschappelijke trends. Hieronder valt ook zicht hebben op het subsidielandschap en het signaleren van mogelijkheden voor cofinanciering.
- **Uitvoering programma's, taken en opdrachten:** Voor een aantal specifieke opgaven voert Holland Rijnland concrete taken uit, zoals de Urgentiecommissie Woonruimteverdeling, TWO Jeugdhulp en het Regionaal Bureau Leerplicht.

Het ontwikkelen van beleid wordt vooral opgepakt door gemeenten. Holland Rijnland kan wel initiëren in kansrijke nieuwe sectoren, maar dit wordt dan vooral vanuit de platformfunctie (met de gemeenten) verder afgestemd en ontwikkeld. Op de diverse speerpunten geeft Holland Rijnland invulling aan de genoemde rollen, op sommige onderdelen ondersteund door projectmiddelen en het cofinancieringsfonds. Dit model vraagt een actieve inzet van de betrokken gemeenten om de gewenste ambities te realiseren. Deze inzet dient te worden vastgelegd conform de BBV-regels in de eigen gemeentelijke begroting.

Focus op inhoud

De Inhoudelijke Agenda geeft de ambitie weer van de veertien gemeenten voor de komende jaren. Ondanks dat Holland Rijnland op veel terreinen actief is, zullen de thema's Energie en Jeugd speciale aandacht en focus krijgen vanwege de actualiteit, de landelijke en provinciale ontwikkelingen en de kansen die zich aandienen.

Uitvoeringstaken

Hoewel de bestuurlijke belangstelling zich de afgelopen periode vooral richtte op de ambities voor de komende periode (zoals verwoord in de Inhoudelijke Agenda), houdt het grootste deel (ongeveer 75%) van de organisatie zich bezig met uitvoerende taken. Deze taken zijn bij Holland Rijnland belegd om meer efficiency, schaalvoordeel of risicodeling te bereiken. Denk hierbij aan het Regionaal Bureau Leerplicht, de ondersteuning van de Urgentiecommissie Woonruimteverdeling, de Regiotaxi en de Tijdelijke Werkorganisatie Opdrachtgeverschap Jeugdhulp (TWO). De uitvoering is tot tevredenheid van alle betrokken partijen. Ook in 2018 zetten wij dit door, met dezelfde kwaliteit en waar mogelijk nog beter.

SMART

Bij veel instanties is er een behoefte om begrotingen zo SMART (Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden) mogelijk op te stellen. Ook Holland Rijnland doet dat zo veel mogelijk, maar dat lukt niet altijd. Voor concrete uitvoeringstaken, zoals de handhaving van de leerplicht is dat gelukt. Maar waar het gaat om taken als het creëren en benutten van kansen, netwerken en lobbyen is het maatschappelijk effect van de inspanning (outcome) vooraf vaak moeilijk meetbaar te formuleren. Hier bestaat juist de behoefte aan 'vrije ruimte', om actief in te kunnen spelen op het onverwachte en de daaruit voortkomende urgentie of kansen.

Verkiezingen

In maart 2017 zijn de landelijke verkiezingen en in 2018 de gemeenteraadsverkiezingen, die waarschijnlijk gevolgen hebben voor ons beleid en onze uitvoeringstaken. Zodra de gewenste

aanpassingen duidelijk en uitgewerkt zijn, zullen wij de nodige wijzigingen verwerken in een begrotingswijziging.

De veertien aangesloten gemeenten vormen gezamenlijk een regio die gelegen is tussen de twee metropoolregio's Amsterdam en Rotterdam. De regio kenmerkt zich door een grote verscheidenheid voor inwoners om te wonen, werken en recreëren én voor het bedrijfsleven en de wetenschap. De diversiteit is de kracht van de regio. Holland Rijnland levert een wezenlijke bijdrage aan het behoud én de versterking daarvan, door in gezamenlijkheid kansen te zien, te pakken en te realiseren. Holland Rijnland faciliteert samenwerking tussen gemeenten waardoor zij profiteren van meer slagkracht en grotere impact. Zo zijn de gemeenten met elkaar in staat om antwoord te bieden op ontwikkelingen in en buiten de regio.

Organisatie Holland Rijnland

Tot slot vermelden wij iets meer over de interne ontwikkelrichting van Holland Rijnland sinds de reorganisatie #Kracht15. Holland Rijnland werkt in een omgeving waarin verandering een constante is. Daarom is het van belang dat het management van de organisatie een werkwijze hanteert gericht op het continu initiëren, begeleiden, monitoren en implementeren van veranderingen. Hierbij is het essentieel om in te spelen op wat bestuurders en samenwerkingspartners van Holland Rijnland vragen en verwachten.

In 2018 wordt de eerder ingezette lijn van organisatieontwikkeling en strategische personeelsplanning verder doorgezet. Daarbij streeft Holland Rijnland in nauwe samenwerking met de deelnemende gemeenten naar flexibiliteit en mobiliteit in het ambtelijk apparaat. Dit is nodig om adaptief te kunnen schakelen op dat wat nodig is voor de steeds complexere, maatschappelijke opgaven.

3 Algemene financiële beschouwingen

De begroting 2018 is opgesteld overeenkomstig de uitgangspunten uit de Kadernota 2018, die is vastgesteld in de vergadering van het Algemeen Bestuur van 29 maart 2017.

Holland Rijnland realiseerde de bezuinigingstaakstelling van 25% in het jaar 2017. Dat betekent dat er enkel een bijstelling komt op basis van loon- en prijscompensatie. De indexatie is vastgesteld op 1,3% door de werkgroep 'financiële kaderstelling gemeenschappelijke regelingen' van gemeenten in de regio Hollands-Midden (Du Chatinier norm). Op grond hiervan is de maximale reguliere bijdrage van de gemeenten vastgesteld (exclusief TWO Jeugdhulp en frictie- en transitiekosten) (zie onderstaande tabel). De in deze begroting opgenomen inwonerbijdrage voldoet hieraan.

	Toename (%)	Toename (€)	Ontwikkeling totaalbedrag t/m 2018 (cumulatief in €)
Bijdrage gemeenten in 2013			€ 6.646.660
Loon- en prijscompensatie 2014	1,40%	€ 93.040	€ 6.739.700
BTW ¹	0,75%	€ 50.000	€ 6.790.400
Toename inwonertal 2014	0,43%	€ 28.460	€ 6.821.800
Loon- en prijscompensatie 2015	1,41%	€ 93.718	€ 6.915.600
Toename inwonertal 2015	0,01%	€ 642	€ 6.916.300
Woningverdeling Rijnstreek	0,74%	€ 49.310	€ 6.967.600
Loon- en prijscompensatie 2016	0,59%	€ 40.248	€ 7.007.849
Loon- en prijscompensatie 2017	0,75%	€ 52.559	€ 7.060.408
Bezuinigingsdoel van 25% tot en met 2017	-25%	€ -1.765.102	€ 5.295.306
Loon- en prijscompensatie 2018	1,30%	€ 68.839	€ 5.364.145
Geïndexeerde bijdrage van gemeenten in 2018			€ 5.364.145

Tabel 1 Bijdrage gemeenten aan Holland Rijnland 2018

¹ Aanpassing van het budget naar aanleiding van de verhoging van het BTW percentage van 19% naar 21%. Dit leidde per saldo tot een verhoging van 50.000 euro die door gemeenten via het BTW Compensatiefonds kon worden terug gevraagd.

3.1 Inwonerbijdrage

De veertien gemeenten in de regio Holland Rijnland bekostigen de organisatie Holland Rijnland. De gemeentelijke bijdrage wordt berekend aan de hand van twee factoren: het inwonertal van de gemeente (voor de handhaving leerplicht geldt het aantal leerlingen) en de taken die Holland Rijnland uitvoert voor de betreffende gemeente. Per gemeente kan de inwonerbijdrage verschillen.

Voor de berekeningen van 2018 is het inwonertal van de regio Holland Rijnland op 1 januari 2016 gehanteerd (CBS, 2016). Op dat moment kende de regio Holland Rijnland 553.416 inwoners. De inwoneraantallen per 1 januari 2017 waren bij het opstellen van de begroting nog niet gepubliceerd. Het aantal leerlingen bedroeg per 1 januari 2016 61.649. Sommige gemeenten hebben de taken die Holland Rijnland uitvoert op een andere wijze georganiseerd.

- Alphen aan den Rijn en Nieuwkoop zijn niet aangesloten bij het Regionaal Bureau Leerplicht Holland Rijnland;
- Voorschoten neemt niet deel aan de TWO Jeugdhulp;
- Alphen aan den Rijn en Kaag en Braassem doen een gedeelte van de inkoop in eigen beheer maar dragen voor 2018 nog wel volledig bij in de exploitatie van de TWO Jeugdhulp;
- Noordwijkerhout neemt niet deel aan de bezwarencommissie woonruimteverdeling.

De reguliere gemeentelijke bijdrage in deze begroting is geraamd op € 5.364.145. In 2018 bedraagt de gemiddelde reguliere bijdrage per inwoner € 9,69 (in 2017 was dat € 9,63). In de volgende tabel staat de totale inwonerbijdrage per gemeente weergegeven. De frictie- en transitiekosten zijn tussen de gemeenten verdeeld naar het aantal inwoners (volgens het CBS per 1-1-2016).

	Aantal inwoners CBS 1-1-2016	Aantal leerlingen LBA 1-1-2017	Verdeling TWO september-circulaire 2016	Jaarrekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018			
				Regulier	Regulier	Regulier	TWO	Frictie- en transitie	Totaal
Alphen ad Rijn	107.960	0	23,96%		773.757	793.101	509.950	48.674	1.351.726
Hillegom	21.089	3.162	4,06%		220.597	221.767	86.491	9.508	317.767
Kaag & Braassem	26.108	4.025	3,21%		273.468	276.789	68.376	11.771	356.937
Katwijk	64.239	11.038	12,22%		688.118	704.085	260.166	28.962	993.214
Leiden	122.561	14.431	24,65%		1.210.436	1.208.690	524.664	55.257	1.788.611
Leiderdorp	26.968	4.160	4,89%		282.762	285.956	104.120	12.159	402.234
Lisse	22.606	3.374	3,83%		236.433	237.406	81.581	10.192	329.179
Nieuwkoop	27.433	0	4,23%		195.349	201.530	90.080	12.368	303.978
Noordwijk	25.760	3.600	3,85%		263.137	265.558	82.037	11.614	359.209
Noordwijkerhout	16.140	2.463	2,94%		163.064	164.132	62.600	7.277	234.009
Oegstgeest	23.209	3.974	3,78%		248.412	254.097	80.447	10.464	345.008
Teylingen	36.013	6.039	6,97%		385.655	391.690	148.446	16.237	556.373
Voorschoten	25.211	4.112			269.174	271.856	0	11.366	283.222
Zoeterwoude	8.119	1.271	1,38%		84.678	86.468	29.339	3.660	119.467
Totaal	553.416	61.649	100%	0	5.295.040	5.363.124	2.128.300	249.510	7.740.934

Tabel 2 Bijdrage gemeenten aan Holland Rijnland 2018 per gemeente en deelname.

De bijdragen voor de reguliere taken staan in de kolom "regulier". In de kolom "TWO" staan de bijdragen voor de opdrachtgeverschap Jeugdhulp opgenomen. In de kolom frictie- en transitie staan de salariskosten van de boventallige medewerkers, welke door de gemeenten worden gefinancierd.

3.2 Bijdrage aan het Regionaal Investeringsfonds per gemeente

Het Regionaal Investeringsfonds (RIF) is een belangrijke motor voor cofinanciering van een vijftal regionale projecten: Rijnland Route, Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV) netwerk Zuid-Holland Noord, Noordelijke Ontsluiting Greenport, Regionaal Groenprogramma en Vitalisering Greenport Duin- en Bollenstreek / Greenport Ontwikkelingsmaatschappij (GOM). Het is een uniek fonds in Nederland waarbij de gemeenten zelf in totaal 180 miljoen euro bijeenbrengen. In de periode 2008 tot en met 2024 wordt in totaal 142,5 miljoen euro door de samenwerkende gemeenten in dit fonds gestort. In 2013 is door de gemeenten besloten de tweede tranche aan het RIF toe te voegen. Deze tranche bestaat uit een aanvullende bijdrage van 37,5 miljoen euro voor het realiseren van de Rijnland Route en een verlenging van het RIF tot en met het jaar 2024.

Alleen de gemeenten die in 2008 deel uitmaakten van Holland Rijnland betalen mee aan het RIF. Voor de gemeente Kaag en Braassem geldt daarom dat zij alleen meebetalen voor het gebied van de voormalig gemeente Alkemade. De gemeenten Nieuwkoop en Alphen aan den Rijn zijn geen onderdeel van het RIF.

Gemeenten	Bijdrage t/m 2017	Bijdrage 2018	Bijdrage t/m 2018
Kaag & Braassem	3.688.650	368.865	4.057.515
Hillegom	4.301.270	430.127	4.731.397
Katwijk	26.270.670	1.764.337	28.035.007
Leiden	47.139.220	3.076.652	50.215.872
Leiderdorp	6.465.194	571.022	7.036.216
Lisse	4.095.670	409.567	4.505.237
Noordwijk	5.853.480	585.348	6.438.828
Noordwijkerhout	3.786.580	378.658	4.165.238
Oegstgeest	4.008.800	400.880	4.409.680
Teylingen	7.319.050	731.905	8.050.955
Voorschoten	5.724.200	572.420	6.296.620
Zoeterwoude	1.645.500	164.550	1.810.050
Subtotaal	120.298.284	9.454.331	129.752.615
rentecorrectie	456.690	45.669	502.359
Totaal	120.754.974	9.500.000	130.254.974

Tabel 3 Bijdrage Regionaal Investeringsfonds per gemeente tot en met 2018

- Na een berekeningsfout is de bijdrage van Zoeterwoude naar beneden bijgesteld, waardoor het totaal niet meer uitkomt op € 142,5 mln. Er vindt een correctie plaats gedekt vanuit eerdere rentebaten;
- Katwijk en Leiden dragen, conform art 1, € 8.627.300 en € 16.372.700 extra bij voor de Rijnlandroute. De overige € 12.500.000 worden door alle deelnemende gemeenten bijeen gebracht door de bijdrage met twee jaar te verlengen. Sommige gemeenten hebben deze bijdrage reeds gedaan.

4 Programmaplan

In dit hoofdstuk staan de programma's beschreven:

- Inhoudelijke Agenda;
- Regionaal Bureau Leerplicht;
- Overige uitvoerende taken Woonruimteverdeling, Verkeer en Vervoer;
- TWO Jeugdhulp;
- Cofinanciering;
- Frictie- en transitiekosten;
- Overhead;
- Algemene dekkingsmiddelen.

Per programma wordt weergegeven wat de doelstellingen zijn, wat de organisatie Holland Rijnland gaat doen om deze doelstellingen te bereiken en hoeveel deze kosten. Het totaal overzicht is opgenomen in hoofdstuk 6, de financiële begroting.

Leeswijzer begrotingstabellen

1. Inhuur: kosten inhuur derden die rechtstreeks ten laste komen van projecten in de programma's;
2. Programmakosten: kosten voor leveringen, goederen en diensten die rechtstreeks ten laste komen van projecten in de programma's;
3. Kosten werkorganisatie: kosten voor personeel, huur gebouw e.d. die via toerekening van uren worden verdeeld over de projecten in de programma's;
4. Bijdragen van derden: baten die rechtstreeks ten gunste van projecten in de programma's komen. Het gaat voornamelijk om subsidies van Rijk en provincie of bijvoorbeeld leges;

4.1 Inhoudelijke Agenda

In de komende jaren geven vier ambities binnen verschillende domeinen richting aan de regionale samenwerking in Holland Rijnland. Deze ambities zijn beschreven in de Inhoudelijke Agenda, de nieuwe strategische agenda voor de veertien gemeenten van Holland Rijnland (zie Inhoudelijke Agenda 2016-2020 Holland Rijnland, vastgesteld door het Algemeen Bestuur op 16 december 2015).

De gezamenlijke ambitie van de gemeenten in de regio Holland Rijnland is:

1. Het hebben van een optimaal niveau van sociale voorzieningen, lokaal en regionaal, waarbij de eigen kracht van de burger centraal staat;
2. Koploper te zijn in het toepassen van economische en technologische innovaties;
3. Het hebben van een aantrekkelijke en vitale woon- en leefomgeving;
4. Het versterken van het strategisch vermogen van de samenwerkende gemeenten.

Holland Rijnland zet zich, samen met de deelnemende gemeenten, clusters, (maatschappelijke) partners en ondernemers in om de ambities te realiseren en de daarbij behorende taken uit te voeren. In dit hoofdstuk staat kort beschreven welke ambities de gemeenten in Holland Rijnland willen realiseren, welke speerpunten daarbij horen om deze te concretiseren en wat Holland Rijnland in 2018 gaat doen om dit te faciliteren.

De vier domeinen binnen de Inhoudelijke Agenda zijn: Maatschappij, Economie, Leefomgeving en Netwerkorganisatie. De laatste is ondersteunend aan de drie inhoudelijke domeinen. Aan de hand van deze domeinen is dit hoofdstuk verder ingericht. De begroting van de totale Inhoudelijke Agenda is in onderstaande tabel weergegeven.

	Begroting 2018	Jaarschijf 2019	Jaarschijf 2020	Jaarschijf 2021
Inhuur	0	0	0	0
Programmakosten	647.297	647.297	647.297	647.297
Kosten werkorganisatie	1.093.965	1.093.965	1.093.965	1.093.965
Lasten	1.741.262	1.741.262	1.741.262	1.741.262
Bijdragen van derden	160.307	160.307	160.307	160.307
Baten	160.307	160.307	160.307	160.307
Saldo baten en lasten	-1.580.955	-1.580.955	-1.580.955	-1.580.955

Tabel 4 begroting programma Inhoudelijke Agenda

MAATSCHAPPIJ

Wat willen we bereiken?

De ambitie van de regio Holland Rijnland is het hebben van een optimaal niveau van sociale voorzieningen, lokaal en regionaal, waarbij de eigen kracht van de burger centraal staat.

Wij willen op het brede terrein van samenlevingsvraagstukken bereiken dat de kwaliteit, omvang en samenhang van voorzieningen van een goed niveau zijn. De strategische visie van onze gemeenten gaat uit van een integrale, vraaggerichte dienstverlening waarbij de regie (meer) bij de burger komt te liggen en de eigen kracht wordt ondersteund.

Wat gaan wij daarvoor doen?

Concreet richten wij ons op twee speerpunten: de ondersteuning van jongeren tot 27 jaar en de opvang en huisvesting van bijzondere doelgroepen. Daarnaast geven wij uitvoering aan de Leerplicht. In de volgende paragrafen gaan wij dieper op deze onderwerpen in.

Wat mag dit kosten?

	Begroting 2018	Jaarschijf 2019	Jaarschijf 2020	Jaarschijf 2021
Inhuur	0	0	0	0
Programmakosten	141.911	141.911	141.911	141.911
Kosten werkorganisatie	354.718	354.718	354.718	354.718
Lasten	496.629	496.629	496.629	496.629
Bijdragen van derden	22.286	22.286	22.286	22.286
Baten	22.286	22.286	22.286	22.286
Saldo baten en lasten	-474.343	-474.343	-474.343	-474.343

Tabel 5 Begroting programmaonderdeel Maatschappij totaal

[1] Ondersteuning van jongeren tot 27 jaar

Speerpunt

De regio Holland Rijnland organiseert de jeugdhulp efficiënt en effectief.

Wat willen we bereiken?

Het doel van dit speerpunt is dat alle jongeren tot 27 jaar in de regio gezond en veilig opgroeien. Zij ontwikkelen hun talenten en kunnen zo, naar vermogen, deelnemen en bijdragen aan de maatschappij en de arbeidsmarkt. Jongeren die dat nodig hebben, krijgen de best passende hulp aangeboden. We hebben de gezamenlijke ambitie om jeugdhulp effectiever en efficiënter in te zetten: slim, doeltreffend en als dat kan dicht bij het gezin. De gemeenten willen samen inkopen, innoveren en leren van elkaar.

De TWO Jeugdhulp² richt zich namens 13 gemeenten³ op de transformatie en de inkoop van jeugdhulp voor de periode 2017-2019. Voor de uitvoering van deze taken zijn de gemeenten en Holland Rijnland een dienstverleningsovereenkomst (DVO) aangegaan. Paragraaf 4.4 gaat verder in op de activiteiten van de TWO Jeugdhulp.

Gemeenten stellen jaarlijks een integrale Werkagenda Jeugd op waarmee zij aan gezamenlijke opgaven werken. In 2017 is gewerkt aan de verdergaande samenwerking in de keten en het versnellen van de transformatie van de jeugdhulp. Om de transformatie bij en met aanbieders te stimuleren, stelden de elf gemeenten, die gezamenlijk alle jeugdhulp inkopen via de TWO jeugdhulp, het Tijdelijk Fonds Jeugdhulp Holland Rijnland in. Doel van dit Tijdelijk Fonds is de transformatie in de jaren 2016 t/m 2019 te versnellen. Het Fonds maakt deel uit van de werkagenda.

Afhankelijk van nieuwe ontwikkelingen, worden eind 2017 de gezamenlijke opgaven voor 2018 bepaald. Ook hier is een behoorlijke inzet van capaciteit én budget noodzakelijk om de gezamenlijke ambitie te realiseren. Duidelijk is al dat gemeenten in 2018 de eerste stappen zetten richting de inkoop van de jeugdhulp vanaf 2020. Daarnaast wordt in 2018 het gezamenlijk opdrachtgeverschap van gemeenten geëvalueerd. De uitwerking van deze lijnen vergt ook in 2018 een stevige inzet van alle partners. Holland Rijnland coördineert en faciliteert dit proces. De gemeenten brengen inhoudelijke kennis in en zijn verantwoordelijk voor de realisatie van de opgaven binnen de werkagenda.

Wat gaan we daarvoor doen?

Binnen het brede maatschappelijk domein is een traditie opgebouwd dat gemeenten samen initiatieven nemen en uitwerken. Holland Rijnland vervult daarbij een ondersteunende rol. In de eerste plaats als platform ten behoeve van intensieve regionale afstemming en coördinatie op ambtelijk en bestuurlijk niveau. Holland Rijnland levert hiertoe ook secretarissen voor het organiseren van bijeenkomsten, themacafés, goede verslaglegging, informatievoorziening en kennisuitwisseling. Daarnaast verzorgt de organisatie Holland Rijnland de procescoördinatie op de Werkagenda Jeugd en vormt hierbij de verbindende schakel tussen gemeentelijk beleid en uitvoering.

Bij de uitvoering van haar taken, werkt Holland Rijnland nauw samen met de bij Holland Rijnland ondergebrachte uitvoeringsorganisaties. Voor de taken op het gebied van leerplicht en RMC is dat het Regionaal Bureau Leerplicht Holland Rijnland (zie het uitvoeringsonderdeel binnen dit domein). Voor de inkoop, monitoring en transformatie van de jeugdhulp is dit de TWO Jeugdhulp. De gemeenten in Holland Rijnland kopen de jeugdhulp gezamenlijk in waarbij ruimte is voor lokaal maatwerk. Alphen aan den Rijn en Kaag en Braassem maken gebruik van deze ruimte en kopen alleen die onderdelen van de jeugdhulp regionaal in waar een rechterlijke maatregel aan ten grondslag ligt.

Naast de organisatie van de jeugdhulp richt het speerpunt jongeren tot 27 jaar zich ook op het bieden van een zo optimaal mogelijk toekomstperspectief op het gebied van onderwijs en werk.

² Tijdelijke Werkorganisatie Opdrachtgeverschap

³ Vanwege de samenwerking met de gemeenten Wassenaar en Leidschendam-Voorburg is Voorschoten voor de inkoop van de Jeugdhulp aangesloten bij Haaglanden. Voor de gemeenten Alphen aan den Rijn en Kaag en Braassem koopt de TWO Jeugdhulp uitsluitend gesloten jeugdhulp en jeugdhulp binnen het gedwongen kader in.

Holland Rijnland neemt daarom samen met de ROC's, sociale diensten en jeugdhulp deel aan het Erasmus+ project 'Shared Responsibility', een strategisch partnerschap van zes regio's in Europa. Het doel is om jongeren die zich buiten het reguliere onderwijssysteem bevinden (18-27 jarigen zonder startkwalificatie en jonge vluchtelingen met een verblijfstatus zonder erkende diploma's) een betere uitgangspositie te bieden op de arbeidsmarkt. Hiertoe ontwikkelen we vanaf 2016 tot juli 2018, samen met andere Europese regio's, methodieken om non-formeel geleerde competenties herkenbaar, waardeerbaar en overdraagbaar te maken. Met de economische agenda's van verschillende clusters – zoals Economie071, Groene Hart Werkt en Economische Agenda Duin- en Bollenstreek – leggen we de verbinding met werkgevers. In augustus 2018 wordt het project afgerond. Werkzame elementen worden dan geborgd in de reguliere werkwijzen van betrokken organisaties.

Daarnaast ondersteunt Holland Rijnland bij de realisatie van een sluitende aanpak voor schoolverlaters van het Praktijkonderwijs en Voortgezet Speciaal Onderwijs, hierna te noemen PrO/VSO scholen. Deze scholen hebben vanwege hun regionale functie te maken met beleid vanuit verschillende gemeenten. In 2017 zijn stappen gezet om beleid en instrumenten in de regio te harmoniseren. Een voorbeeld hiervan is de inzet van jobcoaching als randvoorwaarde voor het realiseren van een doorgaande lijn van school naar werk. In 2017 hebben scholen daarnaast ingezet op de ontwikkeling van werknemersvaardigheden, waardoor de kans op duurzame arbeidsparticipatie is vergroot.

Deze acties worden geïnitieerd door de regionale werkgroep PrO/VSO. De werkgroep bestaat uit scholen, gemeenten, UWV en het samenwerkingsverband Vo/PrO/VSO. Het doel van de werkgroep is om te zorgen voor een sluitende aanpak voor deze groep jongeren. De werkplaats Sociaal Domein van de Hoge School Leiden onderzocht de effectiviteit van het beleid. 2018 staat in het teken van het maken van verdere operationele afspraken om een sluitende aanpak te realiseren. Holland Rijnland zorgt voor facilitaire ondersteuning van de werkgroep.

Wat mag dit kosten?

	Begroting 2018	Jaarschijf 2019	Jaarschijf 2020	Jaarschijf 2021
Inhuur	0	0	0	0
Programmakosten	35.556	35.556	35.556	35.556
Kosten werkorganisatie	168.212	168.212	168.212	168.212
Lasten	203.768	203.768	203.768	203.768
Bijdragen van derden	0	0	0	0
Baten	0	0	0	0
Saldo baten en lasten	-203.768	-203.768	-203.768	-203.768

Tabel 6 Begroting speerpunt ondersteuning jongeren tot 27 jaar.

[2] Opvang en huisvesting bijzondere doelgroepen

Speerpunt

De regio zorgt voor opvang en huisvesting van bijzondere doelgroepen.

Wat willen we bereiken?

Met bijzondere doelgroepen bedoelen wij: cliënten in de maatschappelijke opvang, mensen die 'beschermd wonen', statushouders, arbeidsmigranten en spoedzoekers (mensen die snel - vaak voor een beperkte periode - huisvesting nodig hebben).

De druk op de bestaande (sociale) woonvoorraad neemt de komende jaren niet af. De behoefte aan een flexibele schil rondom de bestaande woonvoorraad groeit. Voor de bijzondere doelgroepen kunnen oplossingen worden geboden door de realisatie van tijdelijke huisvesting, de transformatie van leegstaand vastgoed of het bieden van nieuwe woonvormen die extramuraal wonen met ambulante begeleiding mogelijk maakt. Het speerpunt richt zich op de manier waarop gemeenten de WMO en de huisvestingsverordening inzetten zodat zelfstandig wonen en voorrang voor bijzondere doelgroepen mogelijk wordt of blijft.

Wat gaan we daarvoor doen?

2017 is benut voor de verkenning van de huisvestingsbehoefte van bijzondere doelgroepen.

In 2017 is de Regionale Woonagenda 2017 vastgesteld. De Woonagenda beschrijft de huisvestingsopgave van bijzondere doelgroepen in de woningmarktregio Holland Rijnland. Holland Rijnland vervult hierbij de rol van proces-regisseur. Daarnaast is onder regie van centrumgemeente Leiden het uitvoeringsprogramma gerealiseerd, behorend bij het beleidskader maatschappelijk. Holland Rijnland organiseerde in 2017 een bestuurlijke werkconferentie waarbij de gemeentelijke huisvestingsopgave van bijzondere doelgroepen is verkend. De opbrengsten van de conferentie zijn verwerkt in het uitvoeringsprogramma.

In 2018 wordt doorgepakt. Gemeenten kiezen daarbij of zaken lokaal, sub-regionaal of regionaal worden opgepakt. Per doelgroep of huisvestingsoplossing kan dit verschillen. Holland Rijnland biedt gemeenten een platform voor agendering tot regionale besluitvorming en kennisuitwisseling. In de loop van 2017 moet, op basis van de keuzes die gemeenten maken, duidelijk worden welke aanvullende rol van Holland Rijnland wordt gevraagd in 2018. Opties hierbij zijn: Holland Rijnland monitort de benodigde en gerealiseerde huisvesting van bijzondere doelgroepen, lobbyt richting corporaties voor het verruimen van de sociale woningvoorraad en organiseert kennisdeling voor de realisatie van een (tijdelijke) flexibele schil rondom de bestaande voorraad.

Wat mag dit kosten?

	Begroting 2018	Jaarschijf 2019	Jaarschijf 2020	Jaarschijf 2021
Inhuur	0	0	0	0
Programmakosten	30.390	30.390	30.390	30.390
Kosten werkorganisatie	73.139	73.139	73.139	73.139
Lasten	103.529	103.529	103.529	103.529
Bijdragen van derden	0	0	0	0
Baten	0	0	0	0
Saldo baten en lasten	-103.529	-103.529	-103.529	-103.529

Tabel 7 Begroting speerpunt huisvesting bijzondere doelgroepen

LOPENDE ZAKEN MAATSCHAPPIJ

Beleidsmatige ondersteuning leerplicht- en RMC-functie

In sub-regionaal verband overleggen gemeenten met de samenwerkingsverbanden over (passend) onderwijs en onderwijs-zorgarrangementen. Het RBL, als uitvoerder van de leerplichtfunctie, monitort voor de gemeenten het aantal thuiszitters en zorgleerlingen. Het RBL adviseert gemeenten op casuïstiek niveau over de wenselijkheid en haalbaarheid van onderwijs-zorgarrangementen. De Strategische Eenheid levert beleids capaciteit aan het RBL voor beleidsontwikkeling voor de leerplicht- en RMC-functie. In 2018 wordt voor het RBL een nieuw beleidsplan opgesteld. Holland Rijnland biedt hierbij beleidsondersteuning. Afhankelijk van de opgaven van de werkagenda jeugd 2018, levert Holland Rijnland ook in 2018 aanvullende beleids capaciteit op de thema's onderwijs-zorgarrangementen of onderwijs-gerelateerde onderwerpen in de werkagenda jeugd.

Inclusieve arbeidsmarkt

De hoofddoelstelling van de Participatiewet is te komen tot een inclusieve arbeidsmarkt, waarbij de arbeidscapaciteit van mensen optimaal wordt benut. Binnen de regio is hiervoor het werkbedrijf opgezet die de schakel vormt tussen werkgevers en mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. Eind 2016 is het werkbedrijf geëvalueerd. Op basis van deze uitkomsten ligt vanaf 2017 de nadruk op decentrale uitvoering. Het werkbedrijf blijft wettelijk verantwoordelijk voor het jaarlijks op te stellen marktbe werkingsplan die de uitvoering van de banenafpraak in de subregio's beschrijft. Holland Rijnland ondersteunt bij de totstandkoming van het marktbe werkingsplan.

De taakstelling tot en met 2018 is het creëren van 1310 extra banen. Dit houdt in dat er in 2018 binnen de regio 314 extra banen moeten worden gerealiseerd. Een extra baan betekent de plaatsing van een werknemer met afstand tot de arbeidsmarkt bij een reguliere werkgever. Schoolverlaters Pro/VSO vormen een belangrijke doelgroep voor de realisatie van deze banenafpraak. Holland Rijnland legt vanuit haar platformfunctie de verbinding tussen de eerder genoemde werkgroep Pro/VSO, het werkbedrijf en de RMC. De opgave voor 2018 is de realisatie van een doorlopende lijn van school naar werk.

Het werkbedrijf richt zich daarnaast op het faciliteren van de afstemming tussen de subregio's. Holland Rijnland vervult hierin een faciliterende rol die bestaat uit het voeren van secretariaten voor het Management Team Werkgeversdienstverlening en het Bestuurlijk Overleg Werk.

Volwasseneducatie

De gemeente Leiden is als contactgemeente van de arbeidsmarktregio verantwoordelijk voor het regionaal beleid ten aanzien van educatie en de inkoop van taal- en rekentrajecten.

In Holland Rijnland heeft naar schatting 9,7 % van de inwoners moeite met lezen, schrijven, rekenen en basis digitale vaardigheden. De doelstelling op de midden- en lange termijn is om jaarlijks 10 procent van de mensen uit de doelgroep te bereiken met een adequaat taal- (en reken)aanbod. Holland Rijnland faciliteert de regionale samenwerking vanuit haar platformfunctie en levert een programmamedewerker ten behoeve van beleidsvoorbereiding en uitvoering van het regionaal educatieprogramma.

In 2017 wordt er door het rijk een evaluatie uitgevoerd om te bepalen of regionale inkoop van taal- en rekentrajecten wordt voortgezet of dat individuele gemeenten hiervoor verantwoordelijk worden. Afhankelijk van de uitkomst van de evaluatie kan de ondersteuning van Holland Rijnland in 2018 wijzigen.

In 2017 is een nieuw convenant afgesloten tussen verschillende bondgenoten in de regio om gezamenlijk laaggeletterdheid te voorkomen en te bestrijden. Holland Rijnland ondersteunt in 2018 de bondgenoten intensief bij het realiseren van de gemaakte afspraken uit het convenant. Holland Rijnland vervuld hierin een aanjaagfunctie en betreft hierbij actief de gemeenten, werkgevers, onderwijs en andere bondgenoten.

Doelstelling voor de periode 2017-2020 is om samen met alle partijen in het bondgenootschap, het aantal laaggeletterden in Holland Rijnland met 20 procent terug te brengen.

Zorg

De WMO is een verantwoordelijkheid van de lokale gemeenten. Ook de WMO-taken rond de Maatschappelijke zorg en GGZ - oorspronkelijk de verantwoordelijkheid van de centrumgemeente Leiden - zijn langzamerhand overgedragen aan alle gemeenten in de regio. Holland Rijnland biedt de gemeenten een platform voor regionale afstemming en samenwerking.

De gemeenten hebben in 2017 met het zorgkantoor Zorg en Zekerheid onderzocht op welke onderwerpen zij (inter)regionaal samen willen werken en afstemmen. Afhankelijk van de uitkomsten zorgt Holland Rijnland ook hier voor het platform. De platformrol van Holland Rijnland wordt tevens benut voor het uitwisselen van brede maatschappelijke onderwerpen, zoals gezondheid voor kinderen van statushouders en arbeidsmigranten.

Cultuur

Het doel van onze gemeenten binnen dit thema is het verhogen van de cultuurparticipatie in het algemeen en het verhogen van de kwaliteit van cultuureducatie in het primair onderwijs in het bijzonder. 2018 is het tweede jaar van de periode 2017–2020 van de rijksregeling Cultuureducatie met Kwaliteit. De culturele instellingen Cultuureducatiegroep en Parkvilla voeren in opdracht van de gemeenten een activiteitenprogramma cultuureducatie op basisscholen uit. Holland Rijnland biedt in 2018 een platform voor overleg en afstemming bij de uitvoering van het activiteitenprogramma.

Doelgroepenvervoer

In opdracht van de regio onderzocht Holland Rijnland mogelijke efficiencymaatregelen in het doelgroepenvervoer in brede zin. Op basis van de uitkomsten is besloten de Regiotaxi (het Wmo vervoer) regionaal voort te zetten en de overige voorgestelde maatregelen verder op subregionaal

niveau uit te werken. Daar waar gewenst, biedt de regio daarbij ondersteuning. Via de ambtelijke en bestuurlijke overleggen zal sprake zijn van kennisuitwisseling. Holland Rijnland heeft hierin een coördinerende rol.

De provincie is gestart met een soortgelijk onderzoek. Hierbij gaat het om het efficiënt inzetten van overheidsmiddelen, zowel van de zijde van de provincie als van de gemeenten. De regio maakt deel uit van zowel de projectgroep als het bestuurlijk overleg die dit project begeleiden. Daarnaast is inzet nodig voor het organiseren en begeleiden van pilots op dit gebied. Deze pilots lopen door tot de eerste helft van 2018. Holland Rijnland zorgt voor informatievoorziening over dit project in de ambtelijke overleggen en portefeuillehouders-overleggen Maatschappij en Verkeer.

De verwachting voor 2018 is dat de Regiotaxi Holland Rijnland zo'n 376.000 personen zal vervoeren. Ongeveer 330.200 ritten zullen gereden worden met een totale afstand van 1.037.000 zones

Wat mag dit kosten?

	Begroting 2018	Jaarschijf 2019	Jaarschijf 2020	Jaarschijf 2021
Inhuur	0	0	0	0
Programmakosten	75.965	75.965	75.965	75.965
Kosten werkorganisatie	113.367	113.367	113.367	113.367
Lasten	189.332	189.332	189.332	189.332
Bijdragen van derden	22.286	22.286	22.286	22.286
Baten	22.286	22.286	22.286	22.286
Saldo baten en lasten	-167.046	-167.046	-167.046	-167.046

Tabel 8 Begroting maatschappij lopende zaken.

ECONOMIE

Wat willen wij bereiken?

De regio Holland Rijnland heeft de ambitie om koploper te zijn in het toepassen van economische en technologische innovaties.

Wat gaan wij daar voor doen?

Veel van de economische opgaven waar onze gemeenten voor staan, pakken zij in eerste instantie lokaal of in een subregionaal verband op. Enkele belangrijke regionale opgaven doen we echter samen op de schaal van Holland Rijnland. Het gaat om de versterking van de economische topsectoren Bio- en Lifescience, Greenports (Tuinbouw), Space (HighTech) en Biobased Economy. Deze sectoren zijn voor al onze gemeenten belangrijk; direct door aanwezigheid binnen de gemeente of indirect doordat deze sectoren vragen om nabije aantrekkelijke expatmilieus, hooggekwalificeerde medewerkers, kennisinstellingen en toeleveranciers. Versterking van de topsectoren levert meer werkgelegenheid op voor de hele regio. De opgave voor de ontwikkeling van het Bioscience-cluster wordt door Leiden opgepakt. De andere topsectoren vragen meer om regionale afstemming en ondersteuning. Ook de energietransitie naar duurzame en decentrale elektriciteits- en warmtebronnen vraagt om een regionale aanpak. Voor onze regio zien we ook grote kansen voor een betere beheersing van mobiliteit door de toepassing van technologie en een data-gedreven aanpak.

Holland Rijnland heeft met de gemeente Leiden, de Economische Programmaaad Zuidvleugel (EPZ), de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH), de Drechtsteden en de provincie Zuid-Holland een Regionale Investeringsstrategie voor de Zuidelijke Randstad opgesteld. Hierin zijn een aantal regionale economische opgaven uit de verschillende speerpunten van Holland Rijnland opgenomen die in 2018 verder worden uitgewerkt of gerealiseerd. De nadruk ligt daarbij op groenprojecten (metropolitane landschappen, zoals het Hollands-Utrechts Plassengebied), de Campus Leiden, de treinverbinding Leiden-Utrecht en de fieldlabs (greenports, space).

Wat mag dit kosten?

	Begroting 2018	Jaarschijf 2019	Jaarschijf 2020	Jaarschijf 2021
Inhuur	0	0	0	0
Programmakosten	99.781	99.781	99.781	99.781
Kosten werkorganisatie	277.930	277.930	277.930	277.930
Lasten	377.711	377.711	377.711	377.711
Bijdragen van derden	0	0	0	0
Baten	0	0	0	0
Saldo baten en lasten	-377.711	-377.711	-377.711	-377.711

Tabel 9 Begroting regionaal programmaonderdeel economie

Er is een samenhang tussen de speerpunten van verschillende sectoren, die het geheel tot een sterke ambitie maken. Op economisch gebied heeft Holland Rijnland de volgende speerpunten:

- De regio is nationaal centrum voor aardobservatie en navigatietoepassingen;
- De regio is koploper op het gebied van plantenstoffen;
- Holland Rijnland sluit met de provincie Zuid – Holland een gebiedsdeal af over de regionale bijdrage aan verduurzaming en vermindering van energieverbruik;
- De regio steunt de uitbouw van de internationale economische kracht van de Greenports Duin- en Bollenstreek, Aalsmeer en Regio Boskoop.

[3] Space

De ruimtevaartsector, kortgenoemd space, is sterk aanwezig in onze regio. Circa 80% van deze sector in Nederland bevindt zich in de zone Noordwijk-Leiden-Delft-Den Haag. Vestiging in de nabijheid van grote kennisinstellingen (ESTEC en universiteiten) is een belangrijke troef in onze regio.

Speerpunt

De regio is nationaal centrum voor aardobservatie en navigatietoepassingen.

Wat willen we bereiken?

In de ruimtevaartsector liggen veel kansen voor ontwikkeling, bijvoorbeeld in de snelgroeiende markt van navigatie en aardobservatie. ESA werkt aan de opbouw van een wereld dekkend netwerk van aardobservatiesatellieten. Elk van deze satellieten is ontworpen om één onderwerp tot in detail te bestuderen. Er is veel vraag naar kennis en diensten die satellietdata vertalen naar relevante en toepasbare aardobservatiekennis voor sectoren zoals milieu, landbouw, weersvoorspelling, hightech en veiligheid. De komende periode werken we aan het verzilveren van de kansen die deze sector biedt.

Holland Rijnland maakt onderdeel uit van de landelijke organisatie Holland Space Cluster, waarin bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden samenwerken op het gebied van ruimtevaart. Zelf nemen we hier actief deel aan via het bestuur en financieren we samen met onze andere partners deze netwerksamenwerking. In 2017 is de samenwerking binnen het Holland Space Cluster verder geprofessionaliseerd. Voor 2018 zetten we deze lijn door.

In 2017 is het speerpunt “De regio is nationaal centrum voor aardobservatie en navigatietoepassingen” samen met de gemeenten verbreed naar een programma voor de regio met daarin de regionale ontwikkelijnen en een overzicht van de mogelijke crossovers met andere sectoren. Holland Rijnland stimuleert het vestigen van ruimtevaart gerelateerde (maak)industrie in deze regio.

Hierbij kijken we naar de koppeling met onderzoek, onderwijs en arbeidsmarkt; ofwel kennisinstellingen en bedrijfsleven. Kunnen we of op basis van landelijk onderzoek projecten definiëren op het gebied van veiligheid, agrofood/tuinbouw, maritiem en cities in delta's? Hierbij betrekken we ook de gemeenten Noordwijk en Katwijk, het Innovation Quarter en de universiteiten van Leiden, Delft en Wageningen. Dit gebeurt primair via het Holland Space Cluster (HSC). Maar de regio kijkt ook naar de bereikbaarheid, de fysieke doorontwikkeling van de Spacecampus en het verder uitbouwen van het netwerk.

Wat gaan we daarvoor doen?

De groei van de ruimtevaartsector in de regio is afhankelijk van de verbindingen die we leggen met andere sectoren en overheden zowel binnen als buiten de regio. Holland Rijnland heeft een werkgroep opgericht vanuit de meest betrokken gemeenten, die gezamenlijk inzetten op de actielijnen uit het eerder genoemde programma. Holland Rijnland coördineert en faciliteert deze werkgroep.

Noordwijk vervult sinds januari 2017 het secretariaat en de backoffice voor het HSC. Holland Rijnland verzorgt de lobby naar buiten op basis van het werkplan van het HSC en zorgt voor een sterke aansluiting zorgen met het InnovationQuarter (IQ), EPZ, Economic Board Amsterdam, Zuidelijke- en Noordelijke Randstad en andere overheden. Holland Rijnland faciliteert de regionale samenwerking en heeft regelmatig bestuurlijk overleg met partijen.

Wat mag dit kosten?

	Begroting 2018	Jaarschijf 2019	Jaarschijf 2020	Jaarschijf 2021
Inhuur	0	0	0	0
Programmakosten	20.260	20.260	20.260	20.260
Kosten werkorganisatie	47.541	47.541	47.541	47.541
Lasten	67.801	67.801	67.801	67.801
Bijdragen van derden	0	0	0	0
Baten	0	0	0	0
Saldo baten en lasten	-67.801	-67.801	-67.801	-67.801

Tabel 10 Begroting speerpunt space

[4] Biobased Economy

Biobased economy gaat over de overgang van een economie die draait op fossiele grondstoffen naar een economie die draait op biomassa als grondstof. Het gaat in een biobased economy over het gebruik van biomassa voor verschillende niet-voedseltoepassingen.

Onze regio heeft een sterke basis om van de biobased economy een succes te maken. Er is uitstekende kennis van het telen en veredelen van planten en de logistiek is goed. Ook de kennisorganisaties op dit gebied zorgen voor een prima uitgangspositie van de regio. De regio Holland Rijnland zet sinds 2013 in op een biobased economy via het programma Holland Rijnland Biobased. Hier gaan we mee door. Concreet gezegd richten we ons op de thema's plantenstoffen en circulaire economie, ook wel 'reststromen'.

Speerpunt: plantinhoudstoffen

De regio is koploper op het gebied van plantenstoffen.

Wat willen we bereiken?

Gezien de wereldwijde groei van de markt voor plantenstoffen ontwikkelen wij een strategie die stimulerend werkt voor de verdere uitbouw van deze sector. Noodzakelijk daarbij is een triple-helixaanpak waarbij ondernemers, kennisinstellingen en overheden samenwerken.

Wat gaan we daarvoor doen?

Biobased economy gaat over de transitie naar een nieuwe, groene economie. Als grondstof vervangt biomassa fossiele grondstoffen, oftewel: van 'fossil based' naar 'bio based'. In een biobased economy wordt biomassa gebruikt voor verschillende niet-voedseltoepassingen.

De regio Holland Rijnland heeft een sterke uitgangspositie om van de biobased economy een succes te maken. We beschikken over kennisintensieve organisaties op het terrein van het telen en veredelen van planten. In Leiden zijn dat bijvoorbeeld de Universiteit Leiden met het instituut Natural Products Laboratorium (NPL), het BioScience Park en Kenniscentrum Plantenstoffen. Lisse heeft het Praktijkonderzoek Plant en Omgeving en Kaag en Braassem de Nederlandse Algemene Kwaliteitsdienst (NAK) Tuinbouw. En dan zijn er nog de drie Greenports in Aalsmeer, Boskoop en de Duin- en Bollenstreek.

Er zijn twee lijnen te onderscheiden in het speerpunt biobased economy:

1. plantenstoffen: dit zijn de inhoudsstoffen van planten die producten van grote waarde kunnen opleveren, en bijvoorbeeld gebruikt worden in de farmacie en cosmetica.
2. reststromen: dit zijn afvalstromen, die goed kunnen dienen als grondstof voor de productie van nieuwe materialen (bv. koffiedrab als voedingsbodem voor de kweek van paddenstoelen) of waar energie uit kan worden gehaald (zoals uit mest of groen restafval).

Ontwikkelingen

Plantenstoffen wordt in 2018 verder uitgewerkt in de gezamenlijke agenda van Holland Rijnland, samen met de betreffende partijen. Dit leidt tot meer uitgewerkte businesscases met financiering. De sleutel tot succes ligt in het bij elkaar brengen van kennis (universiteit en kenniscentrum), leveranciers van grondstoffen en afnemers (farmaceutische en cosmetische industrie).

Holland Rijnland brengt de partijen bij elkaar en inventariseert (in het programma Biobased Greenports Zuid-Holland) welke businesscases er zijn rondom plantenstoffen. De gemeenten brengen hun kennis en expertise in, vanuit hun contacten met het lokale bedrijfsleven. In 2017 kreeg de agenda verder vorm. In 2018 ligt de nadruk meer op de uitvoering van de diverse projecten en het vullen van het programma met nieuwe pilots.

Het thema Reststromen kreeg in 2017 vorm. Het programma LEADER Holland Rijnland is een Europees ontwikkelingsprogramma voor het platteland en richt zich op de thema's gezondheid en circulaire economie. Het thema biobased economy maakt onderdeel uit van het bredere thema circulaire economie.

De komende jaren wordt het programma LEADER Holland Rijnland verder uitgewerkt. Voor het regionaal en provinciaal budget is een extern programmaleider aangesteld. Voor LEADER vervult Holland Rijnland twee rollen: aansturing en financiering.

Daarnaast brengt Holland Rijnland voor het thema biobased/reststromen kennis in over lopende en nieuwe initiatieven, het brede bestaande netwerk en mogelijkheden voor financiering. In 2017 en 2018 wordt het programma LEADER en ook het thema biobased/reststromen verder uitgewerkt.

Wat mag dit kosten?

	Begroting 2018	Jaarschijf 2019	Jaarschijf 2020	Jaarschijf 2021
Inhuur	0	0	0	0
Programmakosten	30.390	30.390	30.390	30.390
Kosten werkorganisatie	54.855	54.855	54.855	54.855
Lasten	85.245	85.245	85.245	85.245
Bijdragen van derden	0	0	0	0
Baten	0	0	0	0
Saldo baten en lasten	-85.245	-85.245	-85.245	-85.245

Tabel 11 Begroting speerpunt biobased economy

[5] Energietransitie

De hoge concentraties CO₂-uitstoot is een mondiaal probleem, met grote klimatologische gevolgen en daaruit volgende sociaal economische problemen. Nederland wil daarom in 2050 haar CO₂-uitstoot met 95% hebben teruggebracht. Dat is overeengekomen in het klimaatakkoord van Parijs van 12 december 2015 met 195 landen. Om dit te bereiken, moeten we overstappen van fossiele brandstoffen naar duurzamere energieoplossingen. Dit vraagt ander gedrag, aanpassingen van de economie en ander gebruik van het landschap. De regionale ambitie is om in 2050 een energieneutrale regio te zijn en daarmee bij te dragen aan de landelijke (en provinciale) doelstellingen op het gebied van klimaat en energie. De regio is energieneutraal als het energieverbruik binnen de regio volledig wordt gedekt door energie uit duurzame of restbronnen, waarvan minstens 80% uit onze eigen regio komt. De resterende 20% vullen we in door bijvoorbeeld windenergie, restwarmte of geothermie uit de nabijheid van onze regio.

Speerpunt

Holland Rijnland sluit met de provincie Zuid-Holland een gebiedsdeal af over de regionale bijdrage aan verduurzaming en vermindering van energiegebruik.

Wat willen we bereiken?

Medio 2017 hebben de veertien gemeenten in Holland Rijnland, de provincie Zuid-Holland, het Hoogheemraadschap van Rijnland en de Omgevingsdienst West-Holland een energieakkoord afgesloten. In dit energieakkoord onderschrijven alle partijen de ambitie om een energie neutrale regio te worden en de intentie tot samenwerking. Daarnaast worden de contouren van de strategie en het regionale uitvoeringsprogramma geschetst.

De strategie kan als volgt worden beschreven:

- Versnellen van de energietransitie, door het gezamenlijk uitwerken van een aantal uitvoeringslijnen;
- Het maken van een schaalsprong voor de energietransitie, door uitvoeringslijnen op regionaalniveau uit te werken; en
- Kennisdeling op het thema energie met partners, zowel binnen als buiten de regio.

De verschillende inhoudelijke lijnen zijn verder uitgewerkt. Prioriteit heeft energiebesparing, het stimuleren en faciliteren van de grootschalige toepassing van zonnepanelen op daken en het verduurzamen van de warmtevoorziening. Voor het verduurzamen van de warmtevoorziening worden de kansen in beeld gebracht in een warmtetransitie-atlas. Daarnaast willen we onder meer initiatieven van burgers en bedrijven op het gebied van biomassa, geothermie, zonneweides en windenergie faciliteren. Met onze partners bouwen we aan nieuwe coalities met bijvoorbeeld (regionale) energiecoöperaties, woningbouwcoöperaties en institutionele beleggers om te komen tot realistische businesscases.

Uitwerking van deze lijnen vergt ook in 2018 een stevige inzet van alle partners. Holland Rijnland coördineert en faciliteert dit proces tot programmavorming en realisatie van de uitvoeringslijnen. De gemeenten brengen inhoudelijke kennis in en zijn verantwoordelijk voor de uitvoering. In 2018 wordt doorgezet met de uitvoering van concrete projecten die voortkomen uit deze lijnen.

Wat gaan we daarvoor doen?

De organisatie Holland Rijnland startte in 2016 met meerdere bijeenkomsten met gemeenten, de provincie Zuid-Holland, de Omgevingsdienst West-Holland en het Hoogheemraadschap van Rijnland, het bedrijfsleven en kennisinstellingen om draagvlak te creëren voor de energietransitie. Het energieakkoord is in 2016 opgesteld en in 2017 verder uitgewerkt en vastgesteld. Vanaf 2017 worden de hoofdlijnen uitgevoerd door de verschillende regionale trekkers. De rol van Holland Rijnland hierbij is coördinatie bij de uitvoering van de diverse actielijnen, de lobby bij provincie en Rijk en het faciliteren van diverse bijeenkomsten voor kennisuitwisseling.

Wat mag dit kosten?

	Begroting 2018	Jaarschijf 2019	Jaarschijf 2020	Jaarschijf 2021
Inhuur	0	0	0	0
Programmakosten	30.390	30.390	30.390	30.390
Kosten werkorganisatie	95.080	95.080	95.080	95.080
Lasten	125.470	125.470	125.470	125.470
Bijdragen van derden	0	0	0	0
Baten	0	0	0	0
Saldo baten en lasten	-125.470	-125.470	-125.470	-125.470

Tabel 12 Begroting speerpunt energietransitie

[6] Greenports van morgen

In de regio Holland Rijnland zijn drie Greenports actief: de Duin- en Bollenstreek, Regio Boskoop en Aalsmeer. De bedrijven in deze Greenports zijn actief in de sierteeltsector waarbij elke Greenport binnen haar eigen specialisatie een dominante positie inneemt op de internationale markt. De Duin- en Bollenstreek heeft deze positie op de markt voor bollen, Regio Boskoop voor bomen en Aalsmeer voor bloemen en planten. Hoewel elke Greenport haar specialisatie kent, zijn er veel onderlinge zakelijke relaties die de marktpositie versterken. Om de internationale marktposities te behouden en te versterken, richten de drie Greenports zich op onder meer de thema's: innovatie, ruimte en bereikbaarheid, aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt, positionering van de sector in de regio en duurzaamheid (inclusief energie). De Greenports richten zich op de gehele bedrijfsketen: van veredeling, teelt & broeierij, de importerende en exporterende handel tot en met de logistiek.

Speerpunt

De regio steunt de uitbouw van de internationale economische kracht van de Greenports Duin- en Bollenstreek, Aalsmeer en Regio Boskoop.

Wat willen we bereiken?

Het is van belang dat wij, in afstemming met de drie Greenports, het grote verhaal vertellen aan de (bestuurlijke) tafels op rijks- en provinciaal niveau waarin Holland Rijnland participeert. Hierbij gaat het over het belang van de Greenports binnen onze regio en de bijdrage die zij leveren aan de Nederlandse economie. Binnen het ontwikkel- en productieproces van de Greenports komen andere speerpunten samen. In het bijzonder in onze regio zijn die ondersteunend aan het uitbouwen van de economische kracht van de Greenports. Zo is de nabijheid van kennisinstellingen een belangrijke troef. De Greenports profiteren van de (innovatieve) kennis die voortkomt vanuit biobased, energietransitie en space. Wij zien mogelijkheden om speerpunten vanuit meerdere thema's uit deze inhoudelijke agenda te verbinden met de doelstellingen van de Greenports en hieraan gezamenlijk een invulling te geven.

Wat gaan we daarvoor doen?

Bij dit speerpunt draagt Holland Rijnland zorg voor de agendasetting, initieert crossovers of jaagt deze aan en versterkt het netwerk tussen overheid, ondernemers en onderwijs. Holland Rijnland heeft geen directe bemoeienis met de projecten en activiteiten die worden uitgevoerd. De Greenports kennen een eigen organisatievorm voor de vertegenwoordiging, afstemming en belangenbehartiging binnen het geografisch gebied van de Greenport. Vanuit het Regionaal Investeringsfonds ondersteunt Holland Rijnland de Greenport ontwikkelingsmaatschappij Duin- en Bollenstreek (GOM).

In 2017 stelde Holland Rijnland samen met de drie Greenports de Greenport Uitvoeringsagenda op. Deze agenda benoemt de onderwerpen en projecten waarop de Greenports in de regio willen samenwerken en waarbij Holland Rijnland een stimulerende rol kan spelen om bij te dragen aan de economische ontwikkeling van de Greenports. De thema's in de uitvoeringsagenda zijn onder andere: verbetering aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt, innovatie (bijvoorbeeld onderzoek en toepassingen plantengroei), logistiek, duurzaamheid, energie, water en ruimtelijke ontwikkeling van de Greenports. In 2018 werken we dit verder uit.

Holland Rijnland behartigt de belangen van de Greenports in de ambtelijke en bestuurlijke overlegtafels op provinciaal en rijksniveau en zoekt samen met de Greenports naar financieringsmogelijkheden voor innovatieprojecten. Om die doelstelling scherp te krijgen overlegt Holland Rijnland periodiek met de Greenports. Holland Rijnland stimuleert en faciliteert het creëren van verbindingen tussen overheid, onderwijs en ondernemers (triple helix). Daarnaast participeert Holland Rijnland in de MIRT-studie Greenport – Mainport.

Wat mag dit kosten?

	Begroting 2018	Jaarschijf 2019	Jaarschijf 2020	Jaarschijf 2021
Inhuur	0	0	0	0
Programmakosten	18.741	18.741	18.741	18.741
Kosten werkorganisatie	51.198	51.198	51.198	51.198
Lasten	69.939	69.939	69.939	69.939
Bijdragen van derden	0	0	0	0
Baten	0	0	0	0
Saldo baten en lasten	-69.939	-69.939	-69.939	-69.939

Tabel 13 Begroting speerpunt greenports van morgen

Lopende zaken economie

Naast de topsectoren en innovatieve opgaven van onze regio resteert vrijwel geen inhoudelijke economische taak voor het samenwerkingsverband. Sommige economische thema's, zoals detailhandel en de strategie rond bedrijventerreinen, zijn in andere samenwerkingsverbanden belegd. Holland Rijnland faciliteert het platform voor de afstemming van (lokale) belangen en zo nodig voor de formulering van een regionaal standpunt. Vertegenwoordigers uit het samenwerkingsverband behartigen deze belangen bij de provincie en het Rijk.

Wat mag dit kosten?

	Begroting 2018	Jaarschijf 2019	Jaarschijf 2020	Jaarschijf 2021
Inhuur	0	0	0	0
Programmakosten	0	0	0	0
Kosten werkorganisatie	29.256	29.256	29.256	29.256
Lasten	29.256	29.256	29.256	29.256
Bijdragen van derden	0	0	0	0
Baten	0	0	0	0
Saldo baten en lasten	-29.256	-29.256	-29.256	-29.256

Tabel 14 Begroting economie lopende zaken

LEEFOMGEVING

Wat willen wij bereiken?

De ambitie van de regio Holland Rijnland is het realiseren en in stand houden van een aantrekkelijke en vitale woon- en leefomgeving.

De ruimtelijke voorzieningen in de regio zijn van een dusdanig goed niveau, dat het prettig is om er te wonen, te werken, te leven en te recreëren. Ontwikkelingen op het gebied van infrastructuur, wonen en werken vinden plaats met respect voor de waarden vanuit landschap, natuur, water en cultuurhistorie. Ons doel is enerzijds de belevingswaarde van de regio te vergroten voor de eigen inwoners. Anderzijds is een aantrekkelijke en hoogkwalitatieve omgeving een belangrijke factor in het aantrekken van bedrijvigheid naar onze regio, in het bijzonder (inter)nationaal opererende ondernemingen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Onder het domein leefomgeving verstaan we de sectoren: verkeer & vervoer, ruimte, wonen en groen. In de achterliggende jaren ontwikkelden we voor deze beleidsterreinen regionale visies en strategieën in bijvoorbeeld de Regionale Structuurvisie (RSV), de Regionale Woonagenda, het Regionaal Verkeer- en Vervoersplan (RVVP), het Regionale Groenprogramma, de bedrijventerreinenstrategie en de kantorenstrategie. Dit blijft voor ons het geldende afsprakenkader voor het domein leefomgeving. Binnen de Regionale Investeringsstrategie Zuidelijke Randstad ligt de nadruk bij het domein leefomgeving op de groenprojecten en de treinverbinding Leiden-Utrecht.

Wat mag dit kosten?

	Begroting 2018	Jaarschijf 2019	Jaarschijf 2020	Jaarschijf 2021
Inhuur	0	0	0	0
Programmakosten	213.135	213.135	213.135	213.135
Kosten werkorganisatie	253.616	253.616	253.616	253.616
Lasten	466.751	466.751	466.751	466.751
Bijdragen van derden	138.021	138.021	138.021	138.021
Baten	138.021	138.021	138.021	138.021
Saldo baten en lasten	-328.730	-328.730	-328.730	-328.730

Tabel 15 Begroting leefomgeving

In dit domein zien we voor 2017 een paar specifieke opgaven waarop we samenwerken met de gemeenten: leegstandsaanpak, huisvesting van bijzondere doelgroepen, het werken aan toegankelijke groene landschappen en het beter benutten van het regionaal mobiliteitsnetwerk. Deze opgaven zijn vertaald in speerpunten.

[8] Toegankelijke groene landschappen

Het hoofddoel van het programma is de landschappelijke kwaliteiten in de regio te beschermen, te versterken en de vitaliteit te vergroten. De regio Holland Rijnland is een aantrekkelijke regio met een gevarieerde groene ruimte. De verstedelijking zet echter de kwaliteit van landschap en groen onder druk. Om deze kwaliteit te waarborgen, heeft Holland Rijnland de realisatie van het Regionaal Groenprogramma vastgesteld binnen het Regionaal Investeringsfonds (RIF). Met het Regionaal Groenprogramma wil de regio de kwaliteiten van de groene ruimte beschermen, versterken en ontwikkelen. Het gaat daarbij om de diversiteit van landschappen, die Holland Rijnland kenmerkt: het Groene Hart, de Leidse Ommelanden, de Duin Horst Weide, de Hollandse plassen, de Bollenstreek en de duinen.

Speerpunt.

De regio Holland Rijnland is een aantrekkelijke groene omgeving voor inwoners en recreanten.

Wat willen we bereiken?

Het doel van dit speerpunt is dat de diverse landschappen open, bereikbaar en toegankelijk zijn vanuit het stedelijke gebied, onderling zijn verbonden door recreatieve- en ecologische netwerken en economisch vitaal zijn. Het is aantrekkelijk in het groen te verblijven door een gevarieerd aanbod van recreatieve voorzieningen en agrotourisme, door gevarieerde natuurlijke landschappen en cultureel erfgoed.

Samenwerking met partners binnen en buiten de regio is belangrijk om ecologische structuren en recreatieve routenetwerken te laten doorlopen, om de aantrekkelijkheid en bereikbaarheid van het landschap te vergroten en om financieringsmogelijkheden te vinden, te benutten en uit te breiden. De laatste jaren is er meer aandacht gekomen voor biodiversiteit. In projecten als bloemrijke bermen en de renovatie van het Voorschotense Burgemeester Berkhoutpark is door variëteit van aanplant, bijenhoeven en bijenhoeven invulling aan deze doelstelling gegeven. In 2018 krijgt de doelstelling biodiversiteit expliciet aandacht.

Wat gaan we daarvoor doen?

In de periode 2018-2020 staat onder meer de verdere uitvoering van het Regionaal Groenprogramma op de agenda. Deze uitvoering komt tot stand door uitvoeringsovereenkomsten met de landschapstafels. Holland Rijnland ondersteunt de afstemming tussen de landschapstafels bij de ontwikkeling van de groene buitenruimte door het bieden van een platform voor overleg en kennisuitwisseling. Het huidige groenprogramma loopt in 2020 af. 2018 zal in het teken staan van de voorbereiding van een nieuw programma. In dit nieuwe programma is het vraagstuk hoe nieuwe projecten gestimuleerd worden nadrukkelijk aan de orde. Een belangrijk aandachtspunt hierbij is de samenwerking tussen gemeenten, andere overheden en ondernemers.

Daarnaast ondersteunt Holland Rijnland in 2018 de lobby voor (nieuwe) ontwikkelingen zoals het intensiveren van het vaarnetwerk en het vergroten van de sociale, maatschappelijke en economische vitaliteit van de metropolitane landschappen. Het stimuleren van waterrecreatie en toerisme krijgt in 2018 een extra impuls. Holland Rijnland kan hierbij voortbouwen op het Investeringsprogramma Rijn-

en Veenstreek en het Uitvoeringsprogramma Hollandse Plassen. Belangrijke thema hierbij is de realisatie van een uitgebreider waternetwerk en een betere bereikbaarheid van meren en landschappen. Dit thema maakt ook deel uit van het Regionale Investeringsprogramma Zuidelijke Randstad, dat Holland Rijnland samen met de Metropoolregio Rotterdam Den Haag en Drechtsteden heeft opgesteld. Het doel is om te komen tot een netwerk van vaarwegen van en naar de Hollandse en Utrechtse Plassen en dit gebied verder te ontwikkelen als recreatieve/toeristische 'backbone' van de Zuidelijke- en Noordelijke Randstad. In het investeringsprogramma heeft groen onder het thema Metropolitane Landschappen, mede door inbreng van Holland Rijnland, een nadrukkelijke plaats gekregen.

In 2016 is Hollandse Duinen uitgeroepen tot nationaal park. Dit biedt bij uitstek de kans de aantrekkelijkheid, toegankelijkheid en biodiversiteit van dit gebied te vergroten. Holland Rijnland werkt hierbij samen met Dunea, het Hoogheemraadschap en de betrokken gemeenten.

Holland Rijnland blijft in 2018 een sturende rol houden voor LEADER, een Europees programma om initiatieven te ondersteunen die bijdragen aan de versterking van het platteland. LEADER is onderdeel van het Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP) 2014 – 2020. LEADER neemt binnen POP een bijzondere plek in. Niet overheden, maar het gebied zelf bepaalt welke initiatieven subsidie ontvangen. In 2018 zal twee maal per jaar een mogelijkheid zijn om projecten aan te melden. Bij LEADER worden bijzondere, lokale initiatieven over het voetlicht gehaald en financieel ondersteund. Het gaat hierbij ook om het actief bevorderen van samenwerking tussen ondernemers, burgers, overheden en maatschappelijke organisaties om te komen tot aansprekende en innovatieve projecten, die een uitstraling hebben naar het hele gebied. Organisaties, bedrijven en personen die actief zijn in de regio Holland Rijnland kunnen tot en met 2020 in aanmerking komen voor subsidie uit dit programma. In deze LEADER-periode wordt ingezoomd op twee specifieke onderwerpen: 'de gezondheid van mens en leefomgeving' en 'circulaire economie' op en van het platteland. Circulaire economie is een nog relatief nieuw begrip. Hierin ontstaan kringlopen, waarbij afvalstromen weer worden omgezet in nieuwe producten. Het LEADER-programma bevordert en ondersteunt de transitie naar het circulaire denken en doen in de regio. Daarmee heeft dit onderdeel van LEADER een link met het onderwerp Reststromen in het speerpunt Biobased Economy.

Daarnaast blijft Holland Rijnland in 2018 de Stichting Landschapsfonds Holland Rijnland en de Vereniging Vrijtijdslandschappen ondersteunen bij hun werkzaamheden, en dan met name bij het stimuleren van particuliere initiatieven in het groen.

Wat mag dit kosten?

	Begroting 2018	Jaarschijf 2019	Jaarschijf 2020	Jaarschijf 2021
Inhuur	0	0	0	0
Programmakosten	158.281	158.281	158.281	158.281
Kosten werkorganisatie	95.081	95.081	95.081	95.081
Lasten	253.362	253.362	253.362	253.362
Bijdragen van derden	138.021	138.021	138.021	138.021
Baten	138.021	138.021	138.021	138.021
Saldo baten en lasten	-115.341	-115.341	-115.341	-115.341

Tabel 16 Begroting toegankelijke groene landschappen

Holland Rijnland ontvangt in de komende jaren een jaarlijkse subsidie van ongeveer € 136.000 voor beheerskosten vanuit het Europees plattelandsontwikkelingsprogramma LEADER. Met dit bedrag zijn ook de programmakosten verhoogd.

[9] Beter benutten regionaal mobiliteitsnetwerk

Verkeer en vervoer zijn faciliterend aan ruimtelijke, maatschappelijke en economische ontwikkelingen. De ambities en doelstellingen op dit terrein zijn daarom altijd een afgeleide van ambities en doelstellingen op andere onderwerpen en thema's. Inmiddels vragen een aantal van de infraprojecten uit het Regionaal Investeringsfonds (RIF) minder aandacht omdat ze in uitvoering gaan.

Speerpunt

Beter benutten regionaal mobiliteitsnetwerk.

Wat willen we bereiken?

We willen de ambities van de regio inzichtelijk maken met betrekking tot de ontbrekende schakels in het multimodale netwerk. Hiermee geven we inhoud aan de nieuwe lobbyagenda voor de regio. Voor een deel valt dit onderwerp binnen de 'oude' werkzaamheden van Holland Rijnland. Het kader wordt gesteld door het Regionaal Verkeers- en Vervoersplan (RVVP) met bijbehorende uitvoeringsprogramma's en het Regionaal Investeringsfonds (RIF). Een aantal opgaven is echter nieuw, zoals het bevorderen van duurzame mobiliteit en de inzet op de corridors A4, A44 en N11.

Wat gaan we daarvoor doen?

In 2017 is de Knelpuntenanalyse vastgesteld die een overzicht geeft van huidige projecten, mogelijke toekomstige projecten en thema's. In regionaal verband (via AO en PHO) is dit geprioriteerd tot een samenhangende mobiliteitsagenda c.q. lobbyagenda. Hierin staan de volgende modaliteiten geagendeerd: fiets (snelfietsnetwerk en kwaliteitseisen voor regionale fietsinfrastructuur), OV (input nieuwe OV-concessie), auto (verbeteren hoofdwegennet en onderliggend wegennet, verbeteren ontsluiting economische centra, verminderen doorgaand verkeer door kernen, stimuleren duurzaam vervoer) en vaarwegen (stimuleren vervoer over water en meer aandacht voor knelpunten rondom bruggen). Voor Holland Rijnland vormt het geheel het lobbyprogramma in 2018 en verder richting

provincie, Rijk en andere partners. Ook bestaande prioritaire (RIF) projecten als de Duinpolderweg en de frequentieverhoging op het spoor tussen Leiden-Alphen aan den Rijn-Utrecht hebben onverminderd de aandacht.

Een belangrijk onderwerp in 2018 is de voorbereiding in de regio op de nieuwe OV-concessie. Holland Rijnland ondersteunt en coördineert de visievorming op (H)OV bij de (clusters van) gemeenten. Die visie dient als input voor de nieuwe concessie die bij de provincie in 2020 of in 2022 van start gaat. Hierbij werken we nauw samen met de regio Midden Holland.

Wat mag dit kosten?

	Begroting 2018	Jaarschijf 2019	Jaarschijf 2020	Jaarschijf 2021
Inhuur	0	0	0	0
Programmakosten	50.650	50.650	50.650	50.650
Kosten werkorganisatie	98.739	98.739	98.739	98.739
Lasten	149.389	149.389	149.389	149.389
Bijdragen van derden	0	0	0	0
Baten	0	0	0	0
Saldo baten en lasten	-149.389	-149.389	-149.389	-149.389

Tabel 17 Begroting beter benutten regionaal mobiliteitsnetwerk

Lopende zaken Leefomgeving

Verkeer en Vervoer

Holland Rijnland blijft zich inzetten om de afgesproken grootschalige infrastructurele projecten uit het Regionaal Investeringsfonds (RIF) te realiseren. De precieze rol verschilt per project. Zo zat de Duinpolderweg in 2017 nog in de verkennende fase, terwijl het voor de RijnlandRoute gaat om een beperkte monitoringsrol. Daarnaast is Holland Rijnland verantwoordelijk voor een aantal uitvoerende taken: Collectief Vraagafhankelijk Vervoer (CVV of Regiotaxi), coördinatie subsidie aanvragen provinciale subsidieregeling mobiliteit (PSM), en het regionaal project Verkeersveiligheid.

De provincie heeft aangekondigd om vanaf 2019 de provinciale bijdrage aan de OV-ritten in de Regiotaxi en de beheerskosten te heroverwegen. Dat vindt uiterlijk medio 2018 plaats. Indien er vanaf dat moment geen subsidie meer wordt verstrekt, zal de regio met de gemeenten moeten beslissen of en op welke wijze de Regiotaxi wordt voorgezet. Dat vraagt extra inzet van de Strategische Eenheid. De voorbereidingen hiervoor starten naar verwachting al eind 2017.

Op verzoek van het portefeuillehoudersoverleg Maatschappij en het Dagelijks Bestuur biedt Holland Rijnland voor het onderwerp doelgroepenvervoer een platform aan gemeenten en subregio's om kennis uit te wisselen over de diverse ontwikkelingen voor de uitwerking van de aanbevolen maatregelen en enkele pilots. Zie voor nadere uitwerking domein Maatschappij.

Ruimtelijke ordening

Holland Rijnland faciliteert het ambtelijk en bestuurlijk platform voor afstemming van ruimtelijke ontwikkelingen zowel binnen gemeenten als bij andere samenwerkingsverbanden, de provincies Zuid-Holland en Noord-Holland en op rijksniveau. De regio fungeert daarin als organisator en facilitator.

Binnen de subregionale trajecten levert het samenwerkingsverband desgewenst inhoudelijk advies en zorgt het voor onderlinge afstemming. In 2018 zijn de implementatie van de Omgevingswet en afstemming van de (lokale) omgevingsvisie dominante onderwerpen.

Regionaal Groenprogramma

Holland Rijnland blijft op basis van het Regionale Investeringsfonds (RIF) cofinanciering bieden aan projecten die bijdragen aan de doelen in het Groenprogramma Holland Rijnland. Dit doen we door het opstellen, uitvoeren en monitoren van uitvoeringsovereenkomsten. Holland Rijnland continueert haar rol in het (mede) ondersteunen van publieke en private initiatieven, in lobby, belangenbehartiging en subsidieverwerving.

Wonen

De gemeenten in regio Holland Rijnland krijgen de komende vijftien jaar te maken met een enorm groeiende vraag naar woningen. Naast de behoeftetoename vanuit de regio zelf, doen zowel het Netwerk Zuidelijke Randstad als de Noordvleugel een beroep op de regio Holland Rijnland om in de Randstedelijke huisvestingsbehoefte te voorzien. Het provinciaal beleid is daarbij dat deze opgave grotendeels 'binnenstedelijk' - dat wil zeggen binnen bestaande dorps- of stadskernen - moet worden gerealiseerd. Er wordt daarom gesproken over de verstedelijkingsopgave. Deze opgave is van groot belang om zowel kwantitatief als kwalitatief voldoende woningen te bieden voor (nieuwe) inwoners en economische ontwikkelingen van de regio. Het vinden van voldoende geschikte locaties en het overwinnen van allerlei financiële en regeltechnische knelpunten vormen daarbij een enorme uitdaging.

Binnen het regionale woonbeleid benoemt Holland Rijnland de huisvesting van bijzondere doelgroepen tot speerpunt. Dit is enerzijds ingegeven door de toenemende druk op de sociale woningvoorraad van statushouders, arbeidsmigranten en andere spoedzoekers. Anderzijds krijgen de gemeenten door extramuralisatie en decentralisatie van maatschappelijke opvang en beschermd wonen, te maken met een toenemende zorg-gerelateerde huisvestingsopgave. In de regionale woonagenda 2017 zijn de contouren van deze opgave verkend. Komende jaren moet nader onderzoek en overleg met zorgpartijen en wooncorporaties nadere duiding geven over formaat en vorm van deze opgave.

De realisatie van zowel de verstedelijkingsopgave als de huisvesting van bijzondere doelgroepen is uiteindelijk de verantwoordelijkheid van de gemeenten zelf. Zij zullen met corporaties, ontwikkelaars en zorgpartijen invulling moeten geven aan het benodigde programma. Het samenwerkingsorgaan Holland Rijnland functioneert daarbij als platform voor kennisuitwisseling en beleidsontwikkeling rondom het thema wonen. Holland Rijnland behartigt de regionale belangen van de gemeenten in de verstedelijkingsopgave. Gemeenten in Holland Rijnland voeren gezamenlijk een huisvestingsverordening en woonruimteverdeelsysteem. De uitvoering daarvan is belegd bij de gemeenschappelijke regeling Holland Rijnland. Holland Rijnland stelt de contingentregeling vast, huisvest de urgentiecommissie en voert het secretariaat van de beleidscommissie wonen. De commissie - waarin ook corporaties en huurdersorganisaties vertegenwoordigd zijn - adviseert het Dagelijks Bestuur over het woonruimteverdeelbeleid en de werking van de huisvestingsverordening.

Wat mag dit kosten?

	Begroting 2018	Jaarschijf 2019	Jaarschijf 2020	Jaarschijf 2021
Inhuur	0	0	0	0
Programmakosten	4.204	4.204	4.204	4.204
Kosten werkorganisatie	59.796	59.796	59.796	59.796
Lasten	64.000	64.000	64.000	64.000
Bijdragen van derden	0	0	0	0
Baten	0	0	0	0
Saldo baten en lasten	-64.000	-64.000	-64.000	-64.000

Tabel 18 Begroting lopende zaken leefomgeving

NETWERKORGANISATIE

De ambitie van Holland Rijnland als netwerkorganisatie, is de versterking van het strategisch vermogen van de samenwerkende gemeenten. Holland Rijnland faciliteert de gemeenten waardoor ze in staat zijn om tijdig analyses te maken van nieuwe, strategisch belangrijke ontwikkelingen en hiernaar te kunnen acteren.

Wat mag dit gaan kosten?

	Begroting 2018	Jaarschijf 2019	Jaarschijf 2020	Jaarschijf 2021
Inhuur	0	0	0	0
Programmakosten	192.470	192.470	192.470	192.470
Kosten werkorganisatie	207.701	207.701	207.701	207.701
Lasten	400.171	400.171	400.171	400.171
Bijdragen van derden	0	0	0	0
Baten	0	0	0	0
Saldo baten en lasten	-400.171	-400.171	-400.171	-400.171

Tabel 19 Begroting Netwerkorganisatie

Speerpunt

De organisatie Holland Rijnland ondersteunt de gemeenten bij het verwerven van subsidies voor regionale projecten.

Wat willen we bereiken?

Het binnenhalen van externe gelden is vaak een voorwaarde voor de daadwerkelijke uitvoering van regionale projecten. Op de route van projectidee naar realisatie, is kennis van het subsidielandschap eveneens een belangrijke voorwaarde. Daarnaast vraagt het daadwerkelijk en op de juiste wijze aanvragen van subsidie om (soms veel) ambtelijke inzet en inzicht in de procedures. Veel van onze gemeenten hebben hiertoe onvoldoende kennis in huis. Vooral op het tweede aspect, de weg van project naar geld, biedt de organisatie Holland Rijnland ambtelijke ondersteuning aan gemeenten als

er sprake is van regionale projecten voortkomend uit de speerpunten. Daarnaast vervult zij een signaalfunctie waar het subsidiekansen betreft.

Wat gaan we daarvoor doen?

De organisatie Holland Rijnland heeft zicht op de actuele situatie binnen de deelnemende gemeenten en richt zich actief op subsidiesignalering en kansen die hieraan zijn gekoppeld. Hiertoe heeft Holland Rijnland een subsidietool, waarmee zij actief het subsidielandschap monitort.

Daarnaast heeft Holland Rijnland een breed netwerk bij de belangrijkste subsidiebronnen, de provincie Zuid-Holland en het Rijk. Zij spant zich in om kennis zo goed mogelijk te delen en het netwerk zoveel mogelijk open te stellen en te ontsluiten voor de gemeenten.

Wat mag dit kosten?

	Begroting 2018	Jaarschijf 2019	Jaarschijf 2020	Jaarschijf 2021
Inhuur	0	0	0	0
Programmakosten	0	0	0	0
Kosten werkorganisatie	18.285	18.285	18.285	18.285
Lasten	18.285	18.285	18.285	18.285
Bijdragen van derden	0	0	0	0
Baten	0	0	0	0
Saldo baten en lasten	-18.285	-18.285	-18.285	-18.285

Tabel 20 Begroting verwerven subsidies

Speerpunt

De organisatie Holland Rijnland voorziet onze gemeenten van strategische verkenningen.

Wat willen we bereiken?

Nieuwe wetgeving van de rijksoverheid en nota's, begrotingen, strategische documenten en dergelijke van andere overheden en invloedrijke adviesorganen vragen om duiding en vertaling naar de lokale praktijk. Veel van onze gemeenten zijn hiervoor niet ingericht.

2018 wordt een interessant jaar, waarin zowel het coalitieprogramma van het nieuwe kabinet duidelijk wordt, als de agenda's van de nieuwe colleges. Dit vraagt mogelijk om een nieuwe strategie, urgentie maar biedt de regio ook kansen. Dit vraagt om 'vrije ruimte' om te kunnen anticiperen op het onverwachte.

Wat gaan we daarvoor doen?

De organisatie vervult een meerwaarde in het rapporteren aan onze gemeenten over trends en ontwikkelingen op het gebied van nieuwe wetgeving van de rijksoverheid en nota's, begrotingen, strategische documenten van andere overheden en adviesorganen. In het bijzonder geldt dit voor ontwikkelingen die samenhangen met de ambities en speerpunten uit deze Inhoudelijke Agenda. Holland Rijnland monitort en rapporteert over de voor de gemeenten en regio relevante

ontwikkelingen. Waar nodig anticipeert Holland Rijnland actief en agendeert zij op de betreffende platforms om samen met de gemeenten koers te bepalen.

Wat mag dit kosten?

	Begroting 2018	Jaarschijf 2019	Jaarschijf 2020	Jaarschijf 2021
Inhuur	0	0	0	0
Programmakosten	0	0	0	0
Kosten werkorganisatie	54.854	54.854	54.854	54.854
Lasten	54.854	54.854	54.854	54.854
Bijdragen van derden	0	0	0	0
Baten	0	0	0	0
Saldo baten en lasten	-54.854	-54.854	-54.854	-54.854

Tabel 21 Begroting strategische verkenningen

Speerpunt

De organisatie Holland Rijnland deelt uitvoerig kennis met de gemeenten.

Wat willen we bereiken?

Bestuurders en medewerkers van Holland Rijnland nemen namens onze gemeenten deel aan andere samenwerkingsverbanden zoals de Economische Programmaraad Zuidvleugel en het Netwerk Zuidelijke Randstad. De organisatie Holland Rijnland zorgt ervoor dat alle gemeenten, indien relevant, kunnen bijdragen aan de input vanuit onze regio en geïnformeerd zijn over de uitkomsten van het overleg. Daarnaast stimuleert de organisatie Holland Rijnland dat deelnemende gemeenten ook hun kennis met elkaar delen, daar waar dit relevant of interessant kan zijn voor anderen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Holland Rijnland functioneert als kennismakelaar voor de gemeenten en deelt kennis uit de verschillende samenwerkingsverbanden waarin we als regio participeren. Dit doen wij actief via het voeren van accountmanagement richting gemeenten. Daarnaast wordt het platform gebruikt om deze informatie te delen. Verder wordt via het digitale platform PLEK de communicatie en interactie tussen gemeenten en regio versterkt. Zo geven we daadwerkelijk invulling en gestalte aan de flexibele netwerkorganisatie.

Ook in 2018 organiseren wij weer diverse themacafe's rond de speerpunten en andere activiteiten van Holland Rijnland. Verder voert de werkorganisatie een actieve communicatiestrategie.

Wat mag dit kosten?

	Begroting 2018	Jaarschijf 2019	Jaarschijf 2020	Jaarschijf 2021
Inhuur	0	0	0	0
Programmakosten	70.910	70.910	70.910	70.910
Kosten werkorganisatie	51.198	51.198	51.198	51.198
Lasten	122.108	122.108	122.108	122.108
Bijdragen van derden	0	0	0	0
Baten	0	0	0	0
Saldo baten en lasten	-122.108	-122.108	-122.108	-122.108

Tabel 22 Begroting kennisdelen

LOPENDE ZAKEN NETWERKORGANISATIE

Hier vindt de overkoepelende sturing/management van de diverse programma's uit de Inhoudelijke Agenda plaats. Daarnaast is er budget voor monitoring.

Wat mag dit kosten?

	Begroting 2018	Jaarschijf 2019	Jaarschijf 2020	Jaarschijf 2021
Inhuur	0	0	0	0
Programmakosten	121.560	121.560	121.560	121.560
Kosten werkorganisatie	83.364	83.364	83.364	83.364
Lasten	204.924	204.924	204.924	204.924
Bijdragen van derden	0	0	0	0
Baten	0	0	0	0
Saldo baten en lasten	-204.924	-204.924	-204.924	-204.924

Tabel 23 Begroting lopende zaken netwerkorganisatie

4.2 Regionaal Bureau Leerplicht

Het Regionaal Bureau Leerplicht Holland Rijnland (verder te noemen RBL) is een uitvoerend onderdeel van de gemeenschappelijke regeling Holland Rijnland en beslaat in fte ongeveer de helft van de organisatie van Holland Rijnland. Het RBL voert de volgende taken uit voor twaalf gemeenten in de Leidse regio en de Duin- en Bollenstreek:

- De leerplichtfunctie (5 t/m 15 jarigen).
- De uitvoering van de kwalificatieplicht (16- en 17-jarigen).
- De RMC-functie (Regionale Meld- en Coördinatiefunctie) ten behoeve van voortijdig schoolverlaters (18-23-jarigen).
- De leerling administratie.

Wat willen we bereiken?

De missie van het RBL is het waarborgen van het recht op onderwijs van 5-23-jarigen. Door onderwijs kunnen jeugdigen zich ontplooiën en ontwikkelen. Met het behalen van een startkwalificatie voldoen zij aan het minimale niveau dat nodig is om een goede kans te maken op de arbeidsmarkt en om in de samenleving te participeren. Een startkwalificatie is een diploma op havo, vwo of, mbo- niveau 2 of hoger.

Het RBL streeft ernaar om voor iedereen die in staat is onderwijs te volgen, een passende onderwijsplek te vinden en daarmee ook het aantal thuiszitters zo ver mogelijk terug te brengen. Er zijn echter jeugdigen die op basis van lichamelijke of psychische gronden een vrijstelling krijgen om niet of gedeeltelijk naar school te gaan. Dit aantal wil het RBL verder omlaag brengen in 2017. Daarnaast wil het RBL voorkomen dat leerlingen uitvallen en zonder startkwalificatie van school gaan.

Het in beeld hebben van leerlingen is voor het RBL van groot belang. Daarvoor is niet alleen het voeren van een goede leerlingenadministratie belangrijk. Ook de verzuimadministratie en het verzuimbeleid van scholen zijn hiervoor essentieel. In 2017 zette het RBL zich in om aandacht te vragen bij scholen en onderwijsinstellingen voor een gedegen verzuimregistratie, een tijdige melding van verzuim en voor het belang van een goed intern verzuimbeleid waarin afwezige leerlingen daadwerkelijk worden gemist.

Ondanks dat jongeren van 18 jaar en ouder niet meer leerplichtig zijn, zet het RBL zich vanuit de RMC-functie in om voortijdig schoolverlaten van 18+ leerlingen tegen te gaan (in de RMC-regio Zuid-Holland Noord) en om voortijdig schoolverlaters weer terug naar school te begeleiden (of als school niet haalbaar is naar werk). Om het aantal voortijdig schoolverlaters terug te dringen, stelt het Ministerie van OCW ieder jaar maximale uitvalpercentages op voor nieuwe voortijdig schoolverlaters per RMC-regio. Het doel is om alle voortijdig schoolverlaters tot 23 jaar met een WWB-uitkering onderwijs als voorliggende voorziening te laten benutten, als zij de intellectuele capaciteiten hebben en er geen belemmeringen gelden die niet binnen half jaar kunnen worden opgelost.

Wat gaan we daar voor doen?

De medewerkers van het Regionaal Bureau Leerplicht Holland Rijnland nemen meldingen van schoolverzuim in behandeling en leveren een bijdrage aan het voorkomen en bestrijden van schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten.

Het RBL controleert of jongeren tot 23 jaar onderwijs volgen tot zij een startkwalificatie hebben behaald. Wanneer jongeren niet op school staan ingeschreven, worden zij - afhankelijk van hun leeftijd - door de leerplichtambtenaar of de mbo casemanager van het RBL benaderd en wordt gezocht naar een oplossing. In het kader van passend onderwijs is het RBL namens gemeenten gesprekspartner op casuïstiekniveau voor de samenwerkingsverbanden passend onderwijs. Ook het voor de gemeenten in kaart brengen van de thuiszittersproblematiek, is een taak die het RBL uitvoert. Jongeren die meer verzuimen dan de wettelijke norm, luxeverzuim of signaalverzuim vertonen, worden benaderd door het RBL. De inzet van het RBL is niet vrijblijvend; waar nodig zet het RBL (dwang)maatregelen in. Wanneer er meer speelt dan 'normaal' verzuim, heeft het RBL een signaalfunctie richting Jeugd- en Gezinsteams (JGT's).

Wanneer jongeren dreigen uit te vallen vóór het behalen van een startkwalificatie, of al zijn uitgeschreven uit het onderwijs, biedt het RBL hen trajectbegeleiding aan jongeren om hen weer op weg te helpen richting school of werk. Alle nieuwe voortijdig schoolverlaters worden direct na uitschrijving benaderd door het RBL voor trajectbegeleiding en alle oude voortijdig schoolverlaters zonder werk of inkomen, worden ieder jaar proactief benaderd voor trajectbegeleiding.

In het RBL Beleidsplan Leerplicht en RMC 2015-2018 zijn de volgende doelstellingen opgenomen:

- Iedereen die in staat is onderwijs te volgen, vindt een passende onderwijsplek in de regio. Het RBL streeft ernaar om het aantal thuiszitters zo ver mogelijk terug te brengen;
- Het aantal vrijstellingen op basis van artikel 5a van de leerplichtwet (op basis van psychische en/of lichamelijk gronden) zal de komende periode halveren van 123 in schooljaar 2013-2014 naar 65 in 2017-2018;
- De kwaliteit van verzuimmeldingen in het mbo moet even hoog zijn als in het voortgezet onderwijs: bij 75% i.p.v. 25% van de meldingen wordt daadwerkelijk ongeoorloofd verzuim geconstateerd;
- Het opvolgen van het verzuim 18+ door de RMC moet jongeren aantoonbaar in het onderwijs houden;
- Het aantal nieuwe voortijdig schoolverlaters in regio Zuid-Holland Noord bedraagt maximaal het percentage zoals het ministerie van OCW die per doelgroep stelt;
- Alle nieuwe voortijdig schoolverlaters worden direct na uitschrijving benaderd door het RMC voor trajectbegeleiding;
- Alle oude voortijdig schoolverlaters zonder werk of inkomen worden ieder jaar proactief benaderd door het RMC voor trajectbegeleiding;
- 59% van de preventief ingezette RMC-trajecten werden in schooljaar 2013-2014 met een positief uitstroomresultaat (onderwijs of werk) afgesloten. Dit moet omhoog naar 70%;
- 40% van de curatief ingezette RMC-trajecten werden in schooljaar 2013-2014 met een positief uitstroomresultaat (onderwijs of werk) afgesloten. Dit moet omhoog naar 60%;
- Alle voortijdig schoolverlaters tot 23 jaar met een WWB-uitkering, die de intellectuele capaciteiten hebben en waarbij geen belemmeringen gelden die - al dan niet met ondersteuning - binnen een half jaar kunnen worden opgelost, benutten onderwijs als voorliggende voorziening. De jaarlijkse evaluatie van het Kansloket wordt hierbij benut om de resultaten te monitoren.

Het RBL werkt nauw samen met verschillende partners in de regio zoals regiogemeenten, (samenwerkingsverbanden van) scholen, onderwijs- en hulpverleningsinstanties en het Ministerie van Veiligheid en Justitie.

Het werk van het RBL valt onder het speerpunt 'Ondersteuning van jongeren tot 27 jaar' van de Inhoudelijke Agenda. Voor beleidsontwikkeling (zie lopende zaken) werkt het RBL nauw samen met de Strategische Eenheid en de TWO Jeugdhulp.

Wat mag dit kosten?

	Begroting 2018	Jaarschijf 2019	Jaarschijf 2020	Jaarschijf 2021
Inhuur	0	0	0	0
Programmakosten	25.326	25.326	25.326	25.326
Kosten werkorganisatie	1.550.198	1.550.198	1.550.198	1.550.198
Lasten	1.575.524	1.575.524	1.575.524	1.575.524
Bijdragen van derden	810.400	810.400	810.400	810.400
Baten	810.400	810.400	810.400	810.400
Saldo baten en lasten	-765.124	-765.124	-765.124	-765.124

Tabel 24 Begroting Regionaal Bureau Leerplicht Holland Rijnland

4.3 Overige uitvoerende taken: woonruimteverdeling, verkeer en vervoer

Naast het Regionaal Bureau Leerplicht (RBL) en de TWO Jeugdhulp, heeft Holland Rijnland nog een aantal andere uitvoerende taken. Het gaat hierbij om de urgentieverlening bij woonruimteverdeling, het Collectief Vraagafhankelijk Vervoer (CVV), de coördinatie van de subsidieaanvragen Provinciale Subsidieregeling Mobiliteit (PSM) en het Regionaal Project Verkeersveiligheid. Bij deze laatste taak is het doel om door gedragsbeïnvloeding (voorlichting, educatie en handhaving) het aantal verkeerslachtoffers terug te dringen. Sinds de afronding van het onderzoek doelgroepenvervoer biedt Holland Rijnland - op verzoek van de portefeuillehouders overleg Maatschappij en het Dagelijks Bestuur - een platform aan gemeenten en subregio's voor kennisuitwisseling over de uitwerking van aanbevolen maatregelen. Ook in 2018 zetten wij ons in om deze taken tot tevredenheid van alle betrokkenpartijen effectief en efficiënt uit te voeren.

Urgentiecommissie

Het Dagelijks Bestuur heeft voor de regiogemeenten een onafhankelijke urgentiecommissie benoemd die toetst of woningzoekenden met voorrang in aanmerking komen voor een sociale huurwoning. Holland Rijnland ondersteunt de urgentiecommissie met de beoordeling van urgentieverzoeken, de afgifte van urgenties en het verweer bij bezwaar- en beroepsprocedures bij de rechtbank en Raad van State.

Wat willen we bereiken?

We streven naar een zo effectief mogelijke intake van een urgentieverzoek. De idee hierachter is dat hoe beter de intake is, hoe minder urgentieverzoeken op onjuist gronden worden ingediend en uiteindelijk hoe minder bezwaarschriften in behandeling worden genomen.

Wat gaan we daar voor doen?

Een goede intake bereiken we door regelmatige voorlichting aan de urgentie-intakers van woningcorporaties. Daarnaast verkennen we in 2018 de mogelijkheden voor een digitaal portaal voor urgentieverzoeken. De woningzoekende dient dan zelf, digitaal, het urgentieverzoek in en kan daarmee een nog betere inschatting maken van de kans van slagen.

Regiotaxi

Als vraagafhankelijk vervoerssysteem rijdt de Regiotaxi Holland Rijnland in de gehele regio. Dit is een aanvullende voorziening op het reguliere openbaar vervoer, als voorziening voor mensen met of zonder beperking (met een vergoeding via de Wet Maatschappelijke Ondersteuning).

Op 1 januari 2017 is een nieuwe contractperiode voor het CVV ofwel de Regiotaxi Holland Rijnland ingegaan.

Wat willen we bereiken?

De eisen die worden gesteld aan de Regiotaxi Holland Rijnland zijn vastgelegd in het Programma van Eisen. We willen dat de vervoerder volgens de gestelde eisen opereert. Het gaat dan bijvoorbeeld om punctualiteit en klantgerichtheid. De eisen zijn dat iedere kalendermaand:

- De ophaaltijd bij minimaal 95% van alle reizigersritten binnen de toegestane marges is;
- De aankomsttijd bij minimaal 95% van alle reizigersritten binnen de toegestane marges is;
- Minimaal 95% van alle reizigersritten is uitgevoerd in niet meer dan de maximaal toegestane reistijd;
- Het aantal gegronde klachten maximaal 0,2% van het aantal reizigersritten bedraagt (maximaal 2 gegronde klachten op 1000 reizigersritten).

Verder zijn er eisen ten aanzien van personeel (chauffeurs), materieel (wagens) en de maximale wachttijd voor de telefonische bestelling.

Wat gaan we daar voor doen?

Contractbeheer en sturen op kwaliteit zijn voor wat de regiotaxi betreft een belangrijke taak voor Holland Rijnland. We controleren of de vervoerder zich houdt aan het Programma van Eisen, de inschrijving en de met Holland Rijnland afgesloten overeenkomst. We monitoren en evalueren het aantal klachten en de punctualiteit. In 2018 loopt het contract met de huidige vervoerder af. Dan zullen de uitgangspunten voor een nieuwe aanbesteding en contractperiode moeten worden bepaald. Verder zorgt de regio voor de financiële afhandeling met de provincie (subsidieaanvragen) en de vervoerder (OV-ritten en sociale begeleiding).

Verkeersveiligheid

Wat willen we bereiken?

Het uiteindelijke doel van het regionaal project Verkeersveiligheid is natuurlijk het terugdringen van het aantal verkeersdoden en gewonden die in het ziekenhuis worden opgenomen. Holland Rijnland kan daarop niet sturen. Wel kan ze scholen en gemeenten stimuleren om zoveel mogelijk personen te bereiken met adequate voorlichting, handhaving en het aanpassen van de infrastructuur ter verhoging van de verkeersveiligheid. De regionale samenwerking richt zich vooral op gedragsbeïnvloeding. Het doel is dan ook om:

- Op ten minste 85% van de 200 basisscholen en alle middelbare scholen een programma over verkeersveiligheid aan te bieden. Inmiddels draait het programma op 156 van de ongeveer 200 basisscholen in de regio en op de meeste middelbare scholen;
- Alle projecten uit het Actieprogramma Verkeersveiligheid 2017-2019 in uitvoering te hebben. In 2017 zijn alle projecten in uitvoering. Streven is om deze te continueren.

Wat gaan we daar voor doen?

Om het Actieprogramma verkeersveiligheid te kunnen uitvoeren, is het gewenst om optimaal gebruik te maken van de Provinciale subsidieregeling mobiliteit. Holland Rijnland coördineert de subsidieaanvragen voor regionale infrastructurele projecten én voor projecten Duurzaam Veilig. Holland Rijnland faciliteert de projectleiders die lokaal de acties rondom verkeerseducatie coördineren. Op hoofdlijnen gaat het om de volgende acties⁴:

- De Verkeersleerkracht blijft per school ondersteuning op maat bieden, gemiddeld 8-20 uur per school;
- We streven naar circa vijftig scholen die actief bezig zijn met TotallyTraffic;
- iedere school zet jaarlijkse ten minste één en maximaal drie betaalde modules in uit TotallyTraffic;
- Jaarlijks organiseren we praktijkdagen voor jonge autorijders (16-24 jaar) verspreid over de regio
- Pp 285 campagneborden langs de wegen in Holland Rijnland wisselen vier á vijf maal per jaar de posters, aansluitend op landelijke campagnes.

Wat mag dit kosten?

	Begroting 2018	Jaarschijf 2019	Jaarschijf 2020	Jaarschijf 2021
Inhuur	0	0	0	0
Programmakosten	1.182.197	1.182.197	1.182.197	1.182.197
Kosten werkorganisatie	394.505	394.505	394.505	394.505
Lasten	1.576.702	1.576.702	1.576.702	1.576.702
Bijdragen van derden	828.256	828.256	828.256	828.256
Baten	828.256	828.256	828.256	828.256
Saldo baten en lasten	-748.446	-748.446	-748.446	-748.446

Tabel 25 Begroting overige uitvoerende taken

⁴ In het Actieprogramma verkeersveiligheid 2017-2019 zijn alle projecten op hoofdlijnen beschreven. Dit is [hier](#) terug te vinden op de website van Holland Rijnland. Het Actieprogramma zal worden geëvalueerd.

4.4 TWO Jeugdhulp

Binnen het regionaal maatschappelijk domein is een traditie ontstaan dat gemeenten samen initiatieven nemen en uitwerken. Holland Rijnland levert daarbij afwisselend lichte ondersteuning als het gaat om een platformfunctie en zwaardere ondersteuning door een bijdrage aan de ontwikkeling van regionaal jeugdbeleid en ambtelijke en bestuurlijke afstemming en coördinatie. Zo is het voor de transformatie van de jeugdhulp van belang dat gemeenten gezamenlijk beleid ontwikkelen en een gezamenlijke visie hebben op de jeugdhulp.

De TWO Jeugdhulp richt zich namens 13 gemeenten⁵ op de transformatie en inkoop van de jeugdhulp voor de periode 2017-2019. Daarbij is de TWO Jeugdhulp verantwoordelijk voor het inhoudelijk opdrachtgeverschap en het aansturen van Servicepunt71 waar een deel van de technische uitvoering is ondergebracht. Hiervoor is een dienstverleningsovereenkomst (DVO) afgesloten tussen de gemeenten en Holland Rijnland.

Binnen de TWO Jeugdhulp is inhoudelijke deskundigheid aanwezig op de terreinen: jeugdhulpverlening, gedwongen kader en gesloten jeugdhulp, geestelijke gezondheidszorg (GGZ), zorg voor kinderen met een verstandelijke beperking en de belangrijkste specifieke bedrijfsvoeringsaspecten. Daarnaast voedt de TWO Jeugdhulp de procesregie op de te realiseren transformatie en geeft het invulling aan het accounthouderschap richting jeugdhulpaanbieders en gemeenten.

Vanuit de reguliere platformfunctie faciliteert de Strategische Eenheid het gezamenlijk opdrachtgeverschap, via de Werkagenda Jeugd, het Ambtelijk Overleg Jeugd en het Portefeuillehoudersoverleg Maatschappij. Via deze route worden de voorstellen voor beleid en beleidsrealisatie afgestemd met alle gemeenten om vervolgens tot besluitvorming te komen. Bij de uitvoering van deze taken werken de Strategische Eenheid en de TWO Jeugdhulp nauw samen.

Wat willen we bereiken?

Van gemeenten wordt verwacht dat zij jeugdhulp inhoudelijk transformeren. Dat vraagt van gemeenten en jeugdhulpaanbieders een grote inspanning om het veranderingsproces vorm te geven. De TWO Jeugdhulp ondersteunt dit proces, waarbij de hoofdpogaven de transformatie en de inkoop van de jeugdhulp zijn. Dertien gemeenten in Holland Rijnland hebben het Dagelijks Bestuur van Holland Rijnland gevraagd zorg te dragen voor de inrichting van de TWO Jeugdhulp met oog op de volgende missie:

Missie

Namens de deelnemende gemeenten realiseren van een adequaat aanbod van goede, passende en tijdige (specialistische) hulp aan jeugdigen en gezinnen.

⁵ Vanwege de samenwerking met de gemeenten Wassenaar en Leidschendam-Voorburg is Voorschoten voor de inkoop van de Jeugdhulp aangesloten bij Haaglanden. Voor de gemeenten Alphen aan den Rijn en Kaag en Braassem koopt de TWO Jeugdhulp uitsluitend gesloten jeugdhulp en jeugdhulp binnen het gedwongen kader in.

Wat gaan we daarvoor doen?

Deze missie wordt vormgegeven door de uitvoeringsopdracht en diensten van de TWO Jeugdhulp die in navolgende tabel zijn weergegeven. Hierin wordt zichtbaar welke rol de TWO vervult binnen het gezamenlijk opdrachtgeverschap.

Onderdelen gezamenlijk opdrachtgeverschap	Uitvoeringsopdracht TWO Jeugdhulp	Diensten TWO Jeugdhulp
Doel- en strategiebepaling (beleidskeuzes)	Transformatie / ondersteuning Beleid Relatiebeheer	Het faciliteren van procesregie op de te realiseren transformatie in de jeugdhulp;
		Het verzamelen van gemeentelijke wensen en behoeften, alsmede het leveren van input aan gemeenten voor evt. verdere beleidsontwikkeling op het terrein van jeugdhulp;
Concretiseren, selecteren en contracteren	Contractering Relatiebeheer Contractmanagement	Het voorbereiden van de inkoop van jeugdhulp, het contracteren van jeugdhulpaanbieders;
		Het voeren van contractmanagement en beheer;
Beheren	Monitoring Relatiebeheer Contractmanagement	Het verstrekken van periodieke managementrapportages aan gemeenten over budgetuitputting, zorggebruik en prestatie-indicatoren;
		Signaleren, analyseren, monitoren en sturen o.b.v. de periodieke managementrapportages t.b.v. beleidsontwikkeling, inkoop, budgetuitputting en contractmanagement;
		Het bieden van een Servicedesk voor vragen van aanbieders of gemeenten (cliënten dienen zich tot gemeenten te wenden).
	Financieel beheer	Accorderen van facturen en zorgdragen voor tijdige betaling;
		Het optreden als budgethouder en het verantwoorden van de bestede middelen o.b.v. toetsing aan het contract;
	Archivering	Archivering van alle relevante (contract) stukken inzake het opdrachtgeverschap;
Veiligheid	Regionaal inrichten van de toeleiding naar de Raad voor de Kinderbescherming	Inrichtingen, bemensen en doorontwikkelen van de Jeugdbeschermingstafel. Vormgeven aan de samenwerking met partners in het domein veiligheid

Om de hoofdpogave, de transformatie van jeugdhulp, te realiseren ondersteunt de TWO Jeugdhulp het proces van gemeenten en jeugdhulpaanbieders. Voor de organisatie en inkoop van jeugdhulp hadden de 13 deelnemende gemeenten in 2018 een bedrag van € 65 miljoen beschikbaar. Dit is gelijk

aan het budget dat het Rijk aan de deelnemende gemeenten beschikbaar stelt, maar exclusief lokale gelden en middelen uit het Tijdelijk Fonds Jeugdhulp Holland Rijnland.

Voor de monitoring van de jeugdhulp is een uitgebreide verantwoordingsrapportage ontwikkeld. Dit geldt zowel voor de financiële administratie als voor de prestaties van aanbieders en hulpverlening. De monitoring van jeugdhulp gebeurt op basis van de componenten tellen, tevredenheidsonderzoek, vertellen en dossieronderzoek. In 2017 wordt de monitor, ook op kwaliteitsaspecten, verder ontwikkeld zodat de sturing op de transformatie steeds beter verloopt. Zo krijgen we door de invoering van het digitale berichtenverkeer meer inzicht in aantallen cliënten, soorten jeugdhulp en de daaraan verbonden kosten.

Naast de inkoop, monitoring en sturing zorgt de TWO Jeugdhulp voor de (inhoudelijke en technische) controle van facturen en verantwoordingen en levert zij periodiek managementrapportages aan gemeenten. Daarnaast is de TWO Jeugdhulp belast met de uitvoering en organisatie van de werkzaamheden die moeten leiden tot een goede verantwoording van de financiële uitgaven en de aantoonbaar rechtmatige besteding van de middelen.

Door het besluit om twee jaar, en na evaluatie wederom twee jaar, het gezamenlijk opdrachtgeverschap voort te zetten, zijn keuzes gemaakt in de personeelsopbouw die in lijn zijn met dit besluit. Een keuze voor langdurig detacheren was de meest passende oplossing.

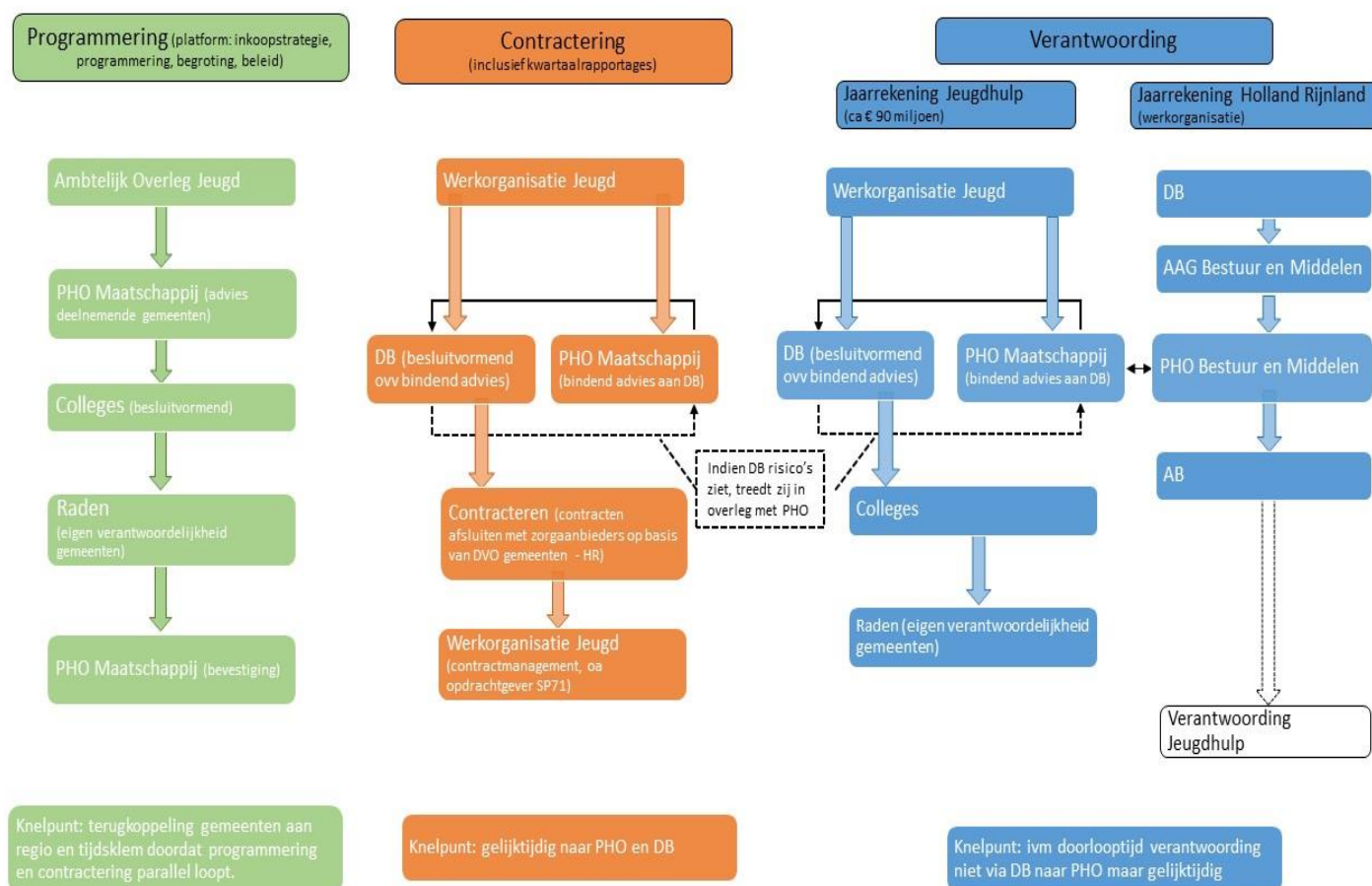
Om bij beëindiging van de opdracht aan de TWO Jeugdhulp het risico op frictiekosten te beperken, is er voor gekozen om te werken met een vaste kern van langdurig (onder voorwaarden gedetacheerde medewerkers) aangevuld met een flexibele schil van expertise- en ondersteuningsfuncties die op detachingsbasis, via (tijdelijke) inhuur of een tijdelijke aanstelling werkzaamheden uitvoert.

De vaste kern van medewerkers vervult een belangrijke functie in de uitvoeringsopdracht van de TWO. De accountmanagers zijn verantwoordelijk voor het accountmanagement richting aanbieders en gemeenten en de strategische advisering. Daarnaast zijn de thema's binnen de Werkagenda Jeugd onder de accountmanagers verdeeld om de beleidsinitiatie richting de Werkagenda Jeugd te kunnen stroomlijnen. De manager (1 fte) en accountmanagers (3,22 fte) zijn op dit moment werkzaam op basis van detachering. De senior accountmanager (1 fte) en de junior accountmanager (1 fte) hebben een tijdelijke aanstelling. Ook de controlefunctie (0,5 fte) is, gezien de verantwoordelijkheid van het DB voor het jeugdhulpbudget, essentieel.

Rondom het kernteam is een aantal flexibele functies gesitueerd. Gezien de aard van de functies en de mogelijke piekbelasting binnen het takenpakket, is er voor gekozen om deze functies te vervullen op basis van detachering, inhuur of tijdelijke aanstelling. Er is een onderscheid tussen expertisefuncties en ondersteunende functies. De expertisefuncties worden gevormd door een contractmanager, een adviseur gegevensanalyse kwaliteitszorg en een financieel adviseur, elk van 0,67 fte. Deze expertise is nodig om het inhoudelijk accountmanagement goed te kunnen uitvoeren en te borgen dat de gemaakte afspraken met aanbieders worden bewaakt, uitgevoerd en gemonitord. Daarnaast is er de functie van projectondersteuning, begroot voor 2 fte (waarvan 1 fte een tijdelijke aanstelling heeft), om het proces en de werkzaamheden van het gehele team te faciliteren. In het totaal van de formatie van de TWO Jeugdhulp is 3 fte via een tijdelijke aanstelling in dienst gekomen van Holland Rijnland.

Het besluitvormingsproces voor de besteding van de budgetten en de beleidsvorming rond de transformatie van de jeugdhulp blijft ongewijzigd. Hierin is een onderscheid te maken in de

programmering, de contractering en de verantwoording, waarbij de verantwoording twee afzonderlijke bestuurlijke routes kent. De onderstaande figuur geeft het besluitvormingsproces schematisch weer.

Voor de volledigheid; de in deze begroting opgenomen kosten van de TWO Jeugdhulp hebben betrekking op de organisatie van de TWO zelf. Het budget voor de inkoop van jeugdhulp, wordt apart begroot, verantwoord en afgestemd met gemeenten conform de afspraken uit de dienstverleningsovereenkomst (DVO).

Wat mag dit kosten?

	Begroting 2018	Jaarschijf 2019	Jaarschijf 2020	Jaarschijf 2021
Inhuur	0	0	0	0
Programmakosten	526.911	456.911	451.047	451.047
Kosten werkorganisatie	1.376.217	1.376.217	1.376.217	1.376.217
Lasten	1.903.128	1.833.128	1.827.264	1.827.264
Bijdragen van derden	0	0	0	0
Baten	0	0	0	0
Saldo baten en lasten	-1.903.128	-1.833.128	-1.827.264	-1.827.264

Tabel 26 Begroting TWO Jeugdhulp

De kosten voor de TWO Jeugdhulp vallen buiten de reguliere bijdrage van gemeenten en worden door de deelnemende gemeenten (alle gemeenten behalve Voorschoten) apart bekostigd vanuit de door het rijk beschikbaar gestelde budgetten voor Jeugdhulp.

4.5 Cofinanciering

Binnen de nieuwe, inhoudelijke samenwerking is afgesproken dat de mogelijkheid voor het genereren van middelen voor cofinanciering wordt onderzocht. In 2016 is de vormgeving en invulling van dit afsprakenkader nader uitgewerkt.

Wat willen we bereiken?

Met het programma Cofinanciering speelt Holland Rijnland snel in op bovengemeentelijke initiatieven uit de regio. Zo dragen wij op een duurzame manier bij aan de realisatie van de opgaven uit de inhoudelijke agenda 2016-2020. Cofinanciering biedt de regio de mogelijkheid om slagvaardig kansen te benutten zonder daarvoor een extra bijdrage aan gemeenten te vragen in de vorm van begrotingswijzigingen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Het Algemeen Bestuur van Holland Rijnland stelde op 26 oktober 2016 de beheersverordening Cofinanciering vast. De verordening legt het spelregelkader vast op basis waarvan partijen aanspraak kunnen maken op cofinanciering. Het Fonds is bedoeld ter ondersteuning van initiatieven uit de regio die een bijdrage leveren aan het realiseren van de ambities uit de Inhoudelijke Agenda of initiatieven die aansluiten op de actualiteit, innovatief van aard zijn en van belang voor de regio. Jaarlijks wordt het Fonds gevuld met €268.500,- (exclusief indexering) uit de begroting. Geïndexeerd komt het bedrag voor 2018 op €271.991.

In 2016 is het eerste project in dit kader geïnitieerd. Onder de noemer 'Instrumentation for Space' startte een MBO-vakopleiding space-technologie bij de Leidse instrumentmakers School (LiS). Dit was in samenwerking met het space-gerelateerde bedrijfsleven en het ministerie van OCW. De ondersteuning aan de LiS bedraagt €100.000,-, gespreid over vier jaar. Hierbij wordt geanticipeerd op het structureel duurzaam invullen van de nieuwe onderwijsmodule. Holland Rijnland zet zich in op deze verduurzaming en jaarlijks monitoring op de besteding van de middelen. De regionale bijdrage is echter eenmalig.

Daarnaast worden in 2018 een aantal nieuwe initiatieven uit 2017 gemonitord en doorgezet. Verder worden ook in 2018 afspraken gemaakt over nieuwe initiatieven.

De verantwoording over het cofinancieringsfonds en de projecten daarin vindt plaats via de jaarrekening.

Wat mag dit kosten?

	Begroting 2018	Jaarschijf 2019	Jaarschijf 2020	Jaarschijf 2021
Inhuur	0	0	0	0
Programmakosten	271.991	271.991	271.991	271.991
Kosten werkorganisatie	0	0	0	0
Lasten	271.991	271.991	271.991	271.991
Bijdragen van derden	0	0	0	0
Baten	0	0	0	0
Saldo baten en lasten	-271.991	-271.991	-271.991	-271.991

Tabel 27 Begroting cofinanciering

4.6 Overhead

In het gewijzigde Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) wordt voorgeschreven dat er in het programmaplan een apart overzicht wordt opgenomen van de overheadkosten (artikel 8 eerste lid, onderdeel c van de BBV). Het doel van de gewijzigde wetgeving is om eenvoudig meer inzicht te krijgen in de totale overheadkosten van de gehele organisatie. Daartegenover staat dat er door de gewijzigde systematiek geen vergelijk meer mogelijk is met de voorgaande jaren. Vanaf de begroting 2018 worden in de programma's alleen nog de kosten opgenomen die direct samenhangen met het primaire proces. De niet-directe kosten worden opgenomen in het programma Overhead.

In het BBV wordt overhead gedefinieerd als “alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van het primaire proces”. De Notitie Overhead van de commissie BBV gaat dieper in op de verschillende componenten van overhead. Voor wat betreft het personeel behoren tot de overhead:

- Leidinggevend en primair proces (hiërarchisch);
- Financiën, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie;
- Personeel & Organisatie / HRM;
- Inkoop (inclusief aanbesteding en contractmanagement);
- Interne en externe communicatie, met uitzondering van klantcommunicatie (KCC);
- Bestuurszaken en bestuursondersteuning;
- Informatievoorziening en automatisering (ICT);
- Facilitaire zaken en huisvesting (voor het eigen personeel);
- Documentatie en informatieverstrekking (DIV) (hieronder vallen ook expertiseontwikkeling en advies over de procesinrichting);
- Managementondersteuning primair proces.

Naast de personele kosten van bovenstaande medewerkers behoren ook tot de overhead:

- De kosten voor de huisvesting voor de uitvoering van de algemene taken van de eigen gemeentelijke organisatie;
- De personele kosten van medewerkers die niet eerder genoemd zijn, maar die werkzaamheden verrichten die niet zijn toe te rekenen aan één of meerdere taakvelden;
- De verzekeringskosten en opleidingskosten voor personeel;
- De bijdrage aan een verbonden partij, voor zover deze verbonden partij werkzaam is voor het taakveld 0.4 Overhead.

Een manager of leidinggevende drukt volledig op het programma Overhead, ongeacht of deze voor een deel van zijn tijd ook inhoudelijke taken vervuld.

Voor de secretaris-directeur, managers en teamleiders van Holland Rijnland geldt dat zij voor een belangrijk deel van hun tijd (tot meer dan de helft van hun uren) inhoudelijke taken vervullen.

De bijdrage aan Servicepunt71 voor het leveren van de bedrijfsvoering wordt eveneens weergegeven in dit programma.

Beleidsindicatoren

Als gevolg van de BBV-wijzigingen met ingang van 1 januari 2018 moeten, indien van toepassing, 39 beleidsindicatoren verplicht worden opgenomen bij de programma's. Met deze beleidsindicatoren is het via de website 'waarstaatjegemeente.nl' beter mogelijk de resultaten van de gemeenten onderling te vergelijken. Van deze indicatoren vallen er een aantal onder het hoofdtakveld Bestuur en Organisatie. Omdat het voornamelijk overhead-gerelateerde indicatoren betreft, worden ze in deze paragraaf opgenomen.

- Formatie;
- Bezetting;
- Apparaatskosten;
- Overhead;
- Inhuur;
- Ziekteverzuim percentage;
- Opleidingsbudget.

Wat mag dit kosten?

	Begroting 2018	Jaarschijf 2019	Jaarschijf 2020	Jaarschijf 2021
Inhuur	0	0	0	0
Programmakosten	207.362	207.362	207.362	207.362
Kosten werkorganisatie	2.014.418	2.014.418	2.014.418	2.014.418
Lasten	2.221.780	2.221.780	2.221.780	2.221.780
Bijdragen van derden	0	0	0	0
Baten	0	0	0	0
Saldo baten en lasten	-2.221.780	-2.221.780	-2.221.780	-2.221.780

Tabel 28 Begroting overhead

De overhead is voor alle programma's inclusief TWO Jeugdhulp.

4.7 Frictie- en transitiekosten

Met de vaststelling van de Inhoudelijke Agenda 2016-2020, de daarmee verband houdende herprofilering van de organisatie en het hosten van bedrijfsvoeringstaken bij Servicepunt71 zijn tien medewerkers boventallig geworden. De salariskosten van deze medewerkers zijn ondergebracht in het programma Frictie- en Transitiekosten.

Wat willen we bereiken?

De doelen van dit programma zijn de toepassing van de CAR/UWO en de uitvoering van het Sociaal Plan. Uiteraard zet Holland Rijnland zich in om het aantal boventallige personeelsleden zo snel mogelijk te verminderen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Eind 2014 is de afspraak gemaakt dat de salariskosten van boventallig personeel minus detacheringsofbrengsten, in rekening worden gebracht bij de deelnemende gemeenten. Daarbij is afgesproken dat de gemeente die een boventallige medewerker een (duurzaam) dienstverband aanbiedt, daarvoor wordt beloond. De salariskosten van de betreffende medewerker worden twee jaar lang in mindering gebracht op de bijdrage van die gemeente in de frictie- en transitiekosten, tot de bijdrage van die gemeente nul bedraagt. Daarbij nog wel de opmerking dat het bij plaatsing gaat om passend werk. Dat wil zeggen dat er maximaal een verschil mag zijn van twee schalen (conform het Sociaal Plan Holland Rijnland).

Inmiddels zijn we twee jaar na de reorganisatie en is de periode voorbij dat boventallige medewerkers hun volledige salaris krijgen. Dat heeft invloed op de beloning die gemeenten krijgen voor het in dienst nemen van een boventallige medewerker.

Voor 2018 en verder loopt deze beloning niet langer op tot de totale salariskosten van de medewerker, maar bedraagt maximaal het bedrag dat aan WW, bovenwettelijke WW of na-wettelijke WW wordt uitgekeerd door Holland Rijnland en ook voor de maximale looptijd van de uitkering in plaats van de periode van twee jaar die daarvoor werd gehanteerd.

Wat mag dit kosten?

De salariskosten van boventallige medewerkers, minus eventuele detacheringsvergoedingen, komen ten laste van de deelnemende gemeenten. In de ramingen in deze begroting is gerekend met de per 1 januari 2017 afgesloten detacheringsovereenkomsten. Detachering verlaagt de kosten in het lopende jaar, maar heeft een opschortende werking voor de rechten uit het Sociaal Plan waardoor (afhankelijk van de medewerker en de opgebouwde rechten) de looptijd van het sociaal plan (niet de totale kosten) verder kan uitlopen. Dat geldt alleen wanneer er sprake is van een detachering van 60% of meer van de aanstellingsuren.

Van de tien medewerkers die door de reorganisatie #Kracht15 boventallig zijn geraakt, zijn er inmiddels (peildatum 1 maart 2017) zes geplaatst en heeft één medewerker gekozen voor een vervroegde pensionering. Er resteren derhalve drie medewerkers die nog moeten worden geplaatst waarvan er één tot in 2018 is gedetacheerd.

In 2016 zijn de bedrijfsvoeringsactiviteiten vrijwel volledig ondergebracht bij Servicepunt71. Uitgangspunt daarbij was dat de medewerkers bedrijfsvoering bij Servicepunt71 geplaatst zouden worden. Van de tien medewerkers die zouden overgaan hebben er drie vóór de overgang een andere werkkring gevonden. Omdat de taken op het gebied van documentaire informatievoorziening niet over zijn gegaan naar Servicepunt71 (men biedt deze dienstverlening niet aan) blijven deze twee medewerkers in dienst bij Holland Rijnland. Van de resterende vijf medewerkers zijn er drie succesvol geplaatst bij Servicepunt71. Voor twee medewerkers is dat door het ontbreken van passende functies (nog) niet gelukt. De salariskosten van deze medewerkers zijn vooralsnog opgenomen in de frictie- en transitiekosten.

	Begroting 2018	Jaarschijf 2019	Jaarschijf 2020	Jaarschijf 2021
Inhuur	0	0	0	0
Programmakosten	0	0	0	0
Kosten werkorganisatie	258.297	258.297	258.297	258.297
Lasten	258.297	258.297	258.297	258.297
Bijdragen van derden	0	0	0	0
Baten	0	0	0	0
Saldo baten en lasten	249.510	195.519	173.382	151.245

Tabel 29 Begroting frictiekosten, salarissen boventalligen.

De totale geprognostiseerde kosten bedroegen vanaf 2016 tot het einde van de verplichtingen maximaal 3,65 mln. euro. Door de geslaagde plaatsingen bedragen die maximale kosten over de gehele periode tot en met 2023 nu nog ruim 1,5 mln. De kosten voor 2018 worden geraamd op ruim 249.000 euro.

4.8 Algemene dekkingsmiddelen

De middelen die Holland Rijnland ontvangt vanuit de deelnemende gemeenten zijn opgenomen in het programma Algemene dekkingsmiddelen. De bijdrage van de gemeenten bestaat uit:

- Een regulier deel;
- De bijdrage voor de TWO Jeugdhulp;
- De bijdrage voor frictie- en transitie;
- De bijdrage aan het regionaal investeringsfonds.

Overige inkomsten van bijvoorbeeld de provincie zijn opgenomen onder het desbetreffende programma, dan wel speerpunt.

	Begroting 2018	Jaarschijf 2019	Jaarschijf 2020	Jaarschijf 2021
Inhuur	0	0	0	0
Programmakosten	0	0	0	0
Kosten werkorganisatie	0	0	0	0
<i>Lasten</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Bijdragen gemeenten regulier	5.363.124	5.363.124	5.363.124	5.363.124
Bijdragen gemeenten Fricie	258.297	258.297	258.297	258.297
Bijdragen gemeenten TWO	2.128.300	2.058.300	2.058.300	2.058.300
<i>Baten</i>	<i>7.749.721</i>	<i>7.679.721</i>	<i>7.679.721</i>	<i>7.679.721</i>
Saldo baten en lasten	7.749.721	7.679.721	7.679.721	7.679.721

Tabel 30 Begroting algemene dekkingsmiddelen.

5 Paragrafen

5.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het samenwerkingsorgaan Holland Rijnland beschikt niet over vrije reserves. De deelnemende gemeenten zijn op grond van de gemeenschappelijke regeling geheel gezamenlijk verantwoordelijk voor de financiële situatie bij het samenwerkingsorgaan en voor mogelijke tekorten of financiële tegenvallers. Dit betekent dat Holland Rijnland geen weerstandsvermogen en weerstandscapaciteit hoeft te hebben.

Weerstandsvermogen zijn middelen en mogelijkheden waarover men beschikt om niet begroten risico's te kunnen opvangen.

De deelnemende gemeenten worden driemaal per jaar geïnformeerd over het verloop van de begroting van Holland Rijnland door middel van de begroting, de tussenrapportage (turap) en de jaarrekening. Eventuele risico's worden daarin aangegeven. De gemeenten worden in staat geacht op basis van deze informatie voldoende voorzieningen in de eigen begroting te treffen. Deze eventuele risico's kunnen betrokken worden in het geheel van de door de gemeente gelopen risico's. Uit dit oogpunt is er geen afzonderlijke risicoreserve bij de gemeenschappelijke regeling aangehouden.

Risico's uit reguliere bedrijfsvoering

Het realiseren van bedrijfsdoelstellingen gaat gepaard met risico's. Een risico is een mogelijke gebeurtenis met een negatief gevolg voor de organisatie. Door deze in kaart te brengen, kunnen de risico's beheerst worden.

Binnen Holland Rijnland liggen de risico's voornamelijk binnen de reguliere bedrijfsvoering:

- Debiteurenbeheer;
- Subsidiestromen derden;
- Personeelskosten;
- Ziektekosten;
- Automatisering.

Er zijn processen ingericht om deze risico's zoveel als mogelijk te beperken. De maximale omvang van eventueel op te treden risico's worden geraamd op € 100.000 (1% van de lasten, afgerond).

5.2 Financiële kengetallen

In de paragraaf weerstandvermogen en risicobeheersing worden met ingang van de begroting 2017 een vijftal financiële kengetallen opgenomen. Deze kengetallen geven inzicht in de financiële positie. De berekenwijze van de kengetallen is vastgelegd in een ministeriële regeling. De VNG heeft een aantal normen ontwikkeld om een grofmazige waardering te geven aan deze indicatoren. Deze kengetallen staan in onderstaande tabel.

	Verloop kengetallen			
	Jaarschijf 2018	Jaarschijf 2019	Jaarschijf 2020	Jaarschijf 2021
netto schuldquote	-36,4%	-36,4%	-36,4%	-36,4%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekke geldleningen	-36,4%	-36,4%	-36,4%	-36,4%
solvabiliteitsratio	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
structurele exploitatieruimte	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
grondexploitatie	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
belastingcapaciteit	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Tabel 31 Financiële kengetallen.

Ter toelichting het volgende:

Netto schuldquote: De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. De quote is negatief. Dit betekent dat de eigen middelen hoger zijn dan de schuldenlast.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekke geldleningen: Holland Rijnland leent geen gelden uit. Derhalve is deze schuldquote gelijk aan de vorige.

Solvabiliteitsratio: Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de provincie of gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Het getal geeft de verhouding tussen het eigen vermogen (reserves) en de schulden. Holland Rijnland heeft geen algemene reserve en naar verwachting in 2018 ook geen bestemmingsreserves.

Structurele exploitatieruimte: Holland Rijnland wordt volledig gefinancierd door de deelnemende gemeenten. In die zin is er geen sprake van structurele exploitatieruimte.

5.3 Onderhoud kapitaalgoederen

De enige kapitaalgoederen die het samenwerkingsorgaan Holland Rijnland in bezit heeft is de inventaris, bestaande uit meubilair en automatiseringstoepassingen. Op deze zaken wordt afgeschreven. Het orgaan beschikt niet over (egalisatie-)reserves voor vervangingen. Kleine aanschaffingen vinden binnen de begroting plaats. Grote vervangingen vergen een extra krediet waarvoor een voorstel wordt gedaan aan het Algemeen Bestuur.

5.4 Financiering

De exploitatietekorten van het samenwerkingsorgaan worden gefinancierd door de veertien deelnemende gemeenten. Op basis van de vastgestelde begroting wordt de geraamde gemeentelijke bijdrage als voorschot in rekening gebracht. Bij de vaststelling van de jaarrekening wordt tevens de definitieve bijdrage over het betreffende jaar vastgesteld. Zo spoedig mogelijk daarna vindt er een afrekening plaats met de gemeenten. De begrote bijdragen worden in maart/ april in rekening gebracht. Daarnaast zijn er geldstromen van ministeries en provincie waarvan de bedragen worden doorgesluisd naar de betreffende instanties.

Kasgeld

Tijdelijke overschotten worden in verband met het Schatkistbankieren (zie kader) uitgezet bij de Schatkist. Dit gebeurt in daggeld of in deposito's. Tijdelijke tekorten komen sporadisch voor en zijn slechts van korte duur. Hiervoor wordt dan gebruik gemaakt van de kredietlimiet (rood staan) van de BNG-bank.

Leningenportefeuille

Het samenwerkingsverband beschikt niet over een leningenportefeuille.

Liquiditeitenplanning

Gelet op de bevoorschottingsregeling met de deelnemende gemeenten en het regelmatige uitgavenpatroon is er geen liquiditeitenplanning opgesteld.

In- en externe ontwikkelingen

Er zijn geen interne of externe ontwikkelingen die invloed kunnen hebben op de treasuryfunctie, de treasury-organisatie, het risicoprofiel, de financiële posities, de vermogenswaarden en/of de geldstromen. Deze worden ook niet verwacht.

Risicobeheer

Treasury dient uitsluitend de publieke taak en het beheer van de uitzettingen gebeurt zorgvuldig. Er wordt ruim voldaan aan de kasgeldlimiet, er zijn geen geldleningen en de kasgeldoverschotten worden tijdelijk uitgezet bij de Schatkist.

Renterisico's

Vanwege de zeer beperkte financieringsbehoeften en het zorgvuldig wegzetten van overtollige kasgeldmiddelen in de Schatkist is het renterisico gering. Holland Rijnland is geen vaste geldleningen aangegaan. Het samenwerkingsorgaan voldoet dan ook aan de renterisiconorm.

Financieringsrisico's

Omdat de gemeenten gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor het financiële beleid van het samenwerkingsorgaan en zich verplicht hebben de tekorten in zijn geheel gezamenlijk te dragen, zijn er geen financieringsrisico's.

Kasgeldlimiet

Het samenwerkingsorgaan is steeds gedurende vele jaren binnen de kasgeldlimiet gebleven. De verwachting is ook dat dit ook voor de komende jaren zal blijven gelden. In de volgende tabel staat een prognose van de kasgeldlimiet in 2018. Voor 2018 bedraagt de kasgeldlimiet € 782.992,-.

Meerjarenprognose

Op basis van de meerjarenbegroting is de inschatting dat Holland Rijnland ook de komende jaren geen geldleningen hoeft aan te gaan. Een renterisico vaste schuld is dan ook niet aanwezig.

5.5 Bedrijfsvoering

Sinds medio 2016 zijn de bedrijfsvoeringstaken van Holland Rijnland ondergebracht bij Servicepunt71, een servicecenter dat deze taken ook uitvoert voor de gemeenten Leiden, Leiderdorp, Oegstgeest en Zoeterwoude. Het gaat hier om:

- Financiële administratie;
- ICT;
- HRM;
- Facilitaire zaken;
- Juridische zaken;
- Inkoop.

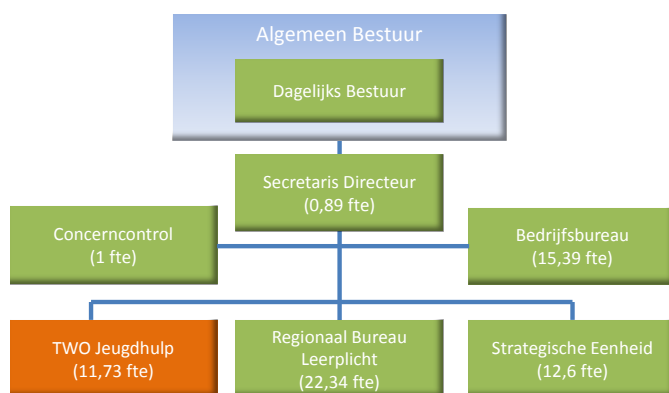
Servicepunt71 biedt geen dienstverlening aan op het gebied van Documentaire Informatievoorziening (DIV). Deze activiteiten worden nog door Holland Rijnland zelf uitgevoerd.

Organisatie Holland Rijnland

De organisatie bestaat uit de volgende organisatieonderdelen (zie figuur 34):

- Strategische Eenheid;
- Regionaal Bureau Leerplicht (RBL);
- Bedrijfsbureau (inclusief Urgentiecommissie, Verkeersveiligheid, Regiotaxi en DIV);
- TWO Jeugdhulp.

De leiding van de organisatie ligt bij de secretaris-directeur. Concerncontrol adviseert de secretaris-directeur maar is een zelfstandige functie die uit de lijnorganisatie is gehaald vanwege de onafhankelijke positie die gewenst is ten opzichte van de lijnorganisatieonderdelen.

Figuur 1 Organisatie-inrichting Holland Rijnland

Organisatieontwikkeling

De reorganisatie uit 2015 is al weer enige tijd achter de rug en de organisatie heeft haar nieuwe rol en gewijzigde manier van werken kunnen implementeren. Bovendien is de beoogde taakstelling gerealiseerd.

In de praktijk is gebleken dat er nog een aantal verschuivingen noodzakelijk is om tot een optimale bezetting te komen.

Documentaire informatievoorziening

Bij het uitplaatsen van bedrijfsvoeringstaken is het niet gelukt deze activiteiten elders onder te brengen. Niet alleen omdat er geen ontvangende partij was maar ook omdat het voor een deel minder effectief blijkt te zijn. Daar waar het gaat om het ondersteunen van werkprocessen, het inrichten van de workflow en het functioneel applicatiebeheer van het Document Management Systeem (DMS) blijkt het effectiever dit in eigen hand te houden. Hiervoor is met name een gedegen kennis van de eigen organisatie noodzakelijk. Ook bij andere organisaties/gemeenten die bedrijfsvoeringstaken uitbesteden zien we dat deze taken in de eigen organisatie achterblijven.

Voor de verwerking van documenten is het niet noodzakelijk dit binnen Holland Rijnland uit te voeren. Gekeken wordt hoe dit op termijn elders kan worden ondergebracht.

In de begroting 2017 is financieel al rekening gehouden met de mogelijkheid dat de DIV –functie binnen Holland Rijnland zou blijven.

Receptie

In het nieuwe huisvestingsconcept is gebleken dat er behoefte is aan een vaste bezetting van de receptie. Binnen de huidige bezetting is er onvoldoende mogelijkheid om daar een passende invulling aan te geven. De benodigde bemensing wordt gezocht in het vrijmaken van 20 uur secretariaat. In de formatie hebben we ruimte opgenomen van 26 uur voor een kandidaat met een garantiebaan.

Van de taakstelling voor Gemeenschappelijke Regelingen voor het in dienst nemen van arbeidsbeperkten (820 arbeidsplaatsen tot en met 2023) krijgt Holland Rijnland 0,24 procent. Dat komt neer op 1,95 arbeidsplaatsen van ca. 25 uur. Met de bezetting van de receptie door een garantiebaan zit Holland Rijnland precies op haar taakstelling voor de periode tot en met 2018 (de helft van de taakstelling tot en met 2013). De uitbreiding van de formatie wordt gedekt vanuit de vacatureruimte.

Flexibiliteit

De nieuwe rol van Holland Rijnland, waar het gaat om het inspelen op kansen en regisseren in plaats van uitvoeren, vraagt om een meer flexibele inzet van personeel. Gestreefd wordt naar meer ruimte in de totale personeelsbegroting. De financiële ruimte daarvoor wordt gecreëerd door vacatures niet te vervullen dan wel in te vullen op een lager schaalniveau.

Bedrijfsvoering, informatiebeleid en control

Voor concerncontrol is bij de reorganisatie 0,5 fte geraamd. In de praktijk blijkt dit onvoldoende te zijn voor de uitvoering van taken die na de hosting bij Servicepunt71 bij Holland Rijnland zijn achtergebleven op het gebied van bedrijfsvoering.

Naast de standaard Planning & Control activiteiten en de financiële adviesfunctie, ligt er nog een opgave in:

- het (her)ontwerpen van processen en verbeteren van de doelmatigheid en het inrichten en uitvoeren van de AO/IB;

- het invullen van het opdrachtgeverschap aan Servicepunt71;
- het invullen en uitvoering geven aan het informatiebeleid;
- doorvoeren van de digitalisering van de papierstromen en papierloos werken.

De functie van concerncontroller is uitgebreid van 0,5 fte naar 1 fte. De uitbreiding wordt gedekt uit de vacatureruimte op de verschillende afdelingen.

Inhuur

Waar het gaat om de reguliere uitvoeringstaken streeft Holland Rijnland er naar de inhuur van extern personeel zo veel mogelijk te beperken. Daarop zijn twee uitzonderingen:

1. zoals hierboven vermeld het streven om binnen de formatieve en financiële ruimte van de Strategische Eenheid ruimte te creëren voor een flexibele schil die kan worden ingezet wanneer zich bijzondere kansen voordoen op terreinen waar binnen Holland Rijnland de expertise ontbreekt;
2. de bezetting van de TWO Jeugdhulp, waarover met de gemeenten de afspraak is gemaakt dat de formatie juist niet met vast personeel maar met ingehuurd krachten wordt ingevuld, bij voorkeur detacheringen uit de deelnemende gemeenten.

Bij de inhuur van personeel wordt standaard eerst gekeken bij Werken in het Westen en de invulling via flexatures.

Beleidsindicatoren

Voor de bedrijfsvoering heeft Holland Rijnland, mede op instigatie van de nieuwe BBV een aantal indicatoren opgesteld. Hieronder een weergave voor 2018 voor zover op dit moment beschikbaar:

	<i>Begroting 2018</i>
Formatie (fte per 1.000 inwoners)	0,12
Bezetting (fte per 1.000 inwoners)	0,12
Apparaatskosten per inwoner	12,10
Overhead (% van de totale lasten)	23,3%
Inhuur (% van de totale loonkosten)	25,7%
Ziekteverzuim (%)	3,7%
Opleidingsbudget (% van de personeelsbegroting)	3,2%

Tabel 32 Beleidsindicatoren

Kosten werkorganisatie

	Begroting 2018	Jaarschijf 2019	Jaarschijf 2020	Jaarschijf 2021
Salarissen	3.988.289	3.988.289	3.988.289	3.988.289
Reis-/verblijfkosten	23.835	23.835	23.835	23.835
Opleidingskosten	125.997	125.997	125.997	125.997
Overige personeelskosten	42.647	42.647	42.647	42.647
Personeelskosten	4.180.768	4.180.768	4.180.768	4.180.768
Inhuur	1.376.217	1.376.217	1.376.217	1.376.217
Abonnementen en contributies	37.117	37.117	37.117	37.117
Personele kosten	9.502	9.502	9.502	9.502
Automatiseringskosten	58.754	58.754	58.754	58.754
Huisvestingskosten	238.805	238.805	238.805	238.805
Apparaatskosten	138.837	138.837	138.837	138.837
Bedrijfsvoering gelegd bij SP71	612.865	612.865	612.865	612.865
Investerings- en financieringsstaat	34.735	34.735	34.735	34.735
Directe kosten	2.506.832	2.506.832	2.506.832	2.506.832
Lasten	6.687.600	6.687.600	6.687.600	6.687.600
Overige ontvangsten	0	0	0	0
Directe ontvangsten	0	0	0	0
Baten	0	0	0	0
Totaal Werkorganisatie	-6.687.600	-6.687.600	-6.687.600	-6.687.600

Tabel 33 Begroting werkorganisatie

5.6 Verbonden partijen

In deze paragraaf vindt u met welke partijen het samenwerkingsorgaan bestuurlijke en financiële belangen heeft. Dit betreffen deelnemingen (vennootschappen), gemeenschappelijke regelingen, stichtingen en verenigingen. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan een zetel in het bestuur van een participatie of het hebben van stemrecht. Het samenwerkingsorgaan is niet aan andere organen verbonden, maar participeert wel in diverse overlegorganen.

5.7 Btw-compensatiefonds

Een gemeenschappelijke regeling in de vorm van dit samenwerkingsorgaan wordt niet in de BTW-heffing betrokken. De BTW is hierdoor voor de gemeenschappelijke regeling een kostenpost. Alleen een gemeenschappelijke regeling die op de prestaties een winsttoeslag oplegt en daardoor doet aan vermogensvorming, heeft recht op aftrek van BTW. Dit laatste is niet van toepassing voor Holland Rijnland. Voor de begroting van Holland Rijnland is er dan ook niets veranderd. Evenals voorgaande jaren zijn alle lasten geraamd inclusief BTW.

Met ingang van 1 januari 2003 hebben provincies en gemeenten te maken met het BTW compensatiefonds. Per individuele gemeente wordt een opgave verstrekt over welke voorbelasting compensabel is en kan worden doorgeschoven naar de betreffende gemeente. De deelnemende gemeente kan deze kosten dan meenemen met de opgave voor het BTW compensatiefonds.

<i>Verdeling BTWCF</i>	<i>Totaal BTW</i>	<i>Algemeen 14 gemeenten</i>	<i>Leerplicht 12 gemeenten obv leerlingen</i>	<i>Leerplicht 12 gemeenten obv inwoners</i>	<i>Regionale bezwaar- commissie urgentie 13 gemeenten</i>	<i>Jeugdhulp 13 gemeenten</i>
Raming inclusief BTW	5.085.952	2.804.032	140.736	22.793	215.263	1.903.128
Raming compensabele BTW	882.686	486.650	24.425	3.956	37.360	330.295
Alphen ad Rijn	181.583	94.935	0	0	7.507	79.140
Hillegom	34.886	18.545	1.253	200	1.466	13.423
Kaag & Braassem	37.227	22.958	1.595	247	1.815	10.611
Katwijk	106.313	56.489	4.373	608	4.467	40.376
Leiden	204.598	107.775	5.718	1.160	8.522	81.424
Leiderdorp	43.652	23.714	1.648	255	1.875	16.159
Lisse	35.662	19.879	1.337	214	1.572	12.661
Nieuwkoop	40.011	24.123	0	0	1.908	13.980
Noordwijk	38.845	22.652	1.426	244	1.791	12.732
Noordwijkerhout	25.036	14.193	976	153	0	9.715
Oegstgeest	36.302	20.409	1.574	220	1.614	12.485
Teylingen	59.943	31.668	2.393	341	2.504	23.038
Voorschoten	25.790	22.169	1.629	239	1.753	0
Zoeterwoude	12.838	7.139	504	77	565	4.553

Tabel 34 BTW-compensatiefonds

6 Financiële begroting

6.1 Meerjarenbegroting 2018 – 2021

		Begroting 2018	Jaarschijf 2019	Jaarschijf 2020	Jaarschijf 2021
Programma's					
Programma Inhoudelijke Agenda	lasten	1.741.262	1.741.262	1.741.262	1.741.262
	batens	160.307	160.307	160.307	160.307
	saldo	-1.580.955	-1.580.955	-1.580.955	-1.580.955
Programma Regionaal Bureau Leerplicht	lasten	1.575.524	1.575.524	1.575.524	1.575.524
	batens	810.400	810.400	810.400	810.400
	saldo	-765.124	-765.124	-765.124	-765.124
Programma Uitvoerende taken Woonruimte verdeling, Verkeer en Vervoer	lasten	1.576.702	1.576.702	1.576.702	1.576.702
	batens	828.256	828.256	828.256	828.256
	saldo	-748.446	-748.446	-748.446	-748.446
Programma Opdrahtgeverschap Jeugd	lasten	1.903.128	1.833.128	1.833.128	1.833.128
	batens	0	0	0	0
	saldo	-1.903.128	-1.833.128	-1.833.128	-1.833.128
Programma Frictie en transitie	lasten	258.297	258.297	258.297	258.297
	batens	0	0	0	0
	saldo	-258.297	-258.297	-258.297	-258.297
Programma Cofinanciering	lasten	271.991	271.991	271.991	271.991
	batens	0	0	0	0
	saldo	-271.991	-271.991	-271.991	-271.991
Programma Overhead	lasten	2.221.780	2.221.780	2.221.780	2.221.780
	batens	0	0	0	0
	saldo	-2.221.780	-2.221.780	-2.221.780	-2.221.780
Totaal lasten		9.548.684	9.478.684	9.478.684	9.478.684
Totaal batens		1.798.963	1.798.963	1.798.963	1.798.963
Saldo batens en lasten programma's		-7.749.721	-7.679.721	-7.679.721	-7.679.721
Overzicht algemene dekkingsmiddelen					
Bijdragen gemeenten regulier		5.363.124	5.363.124	5.363.124	5.363.124
Bijdragen gemeenten Frictie		258.297	258.297	258.297	258.297
Bijdragen gemeenten TWO		2.128.300	2.058.300	2.058.300	2.058.300
Totaal batens		7.749.721	7.679.721	7.679.721	7.679.721
Saldo batens en lasten programma's		0	0	0	0

Tabel 35 Meerjarenbegroting 2018-2021

6.2 Incidentele lasten en baten

Er komen geen incidentele baten en lasten voor in de begroting 2018.

7 Voorstel

Wij stellen u voor de begroting 2018 vast te stellen.

8 Besluit

Aldus vastgesteld door het Algemeen Bestuur van het Samenwerkingsorgaan Holland Rijnland in de vergadering van 21 juni 2017.

L.A.M. Bakker
secretaris

H.J.J. Lenferink
voorzitter

9 Staten

9.1 Bijdrage gemeenten per deelprogramma

	Totaal	Alphen ad Rijn	Hillegom	Kaag & Braassem	Katwijk	Leiden	Leider- dorp	Lisse	Nieuw- koop	Noordwijk	Noordwijk- kerhout	Oegstgeest	Teylingen	Voor- schoten	Zoeter- woude
Speerpunten Maatschappij	307.297	59.947	11.710	14.497	35.670	68.055	14.975	12.553	15.233	14.304	8.962	12.887	19.997	13.999	4.508
Lopende zaken Maatschappij	167.046	32.587	6.366	7.881	19.390	36.994	8.140	6.824	8.281	7.776	4.872	7.006	10.870	7.610	2.451
Domein Maatschappij	474.343	92.534	18.076	22.378	55.060	105.049	23.115	19.376	23.513	22.079	13.834	19.893	30.867	21.609	6.959
Speerpunten Economie	348.455	67.976	13.279	16.439	40.448	77.170	16.980	14.234	17.273	16.220	10.162	14.613	22.675	15.874	5.112
Lopende zaken Economie	29.256	5.707	1.115	1.380	3.396	6.479	1.426	1.195	1.450	1.362	853	1.227	1.904	1.333	429
Domein Economie	377.711	73.684	14.393	17.819	43.844	83.649	18.406	15.429	18.723	17.581	11.016	15.840	24.579	17.207	5.541
Speerpunten Leefomgeving	264.730	51.643	10.088	12.489	30.729	58.628	12.900	10.814	13.123	12.322	7.721	11.102	17.227	12.060	3.884
Lopende zaken Leefomgeving	64.000	12.485	2.439	3.019	7.429	14.174	3.119	2.614	3.172	2.979	1.867	2.684	4.165	2.916	939
Domein Leefomgeving	328.730	64.128	12.527	15.508	38.158	72.801	16.019	13.428	16.295	15.301	9.587	13.786	21.392	14.975	4.823
Speerpunten Netwerkmanagement	195.247	38.089	7.440	9.211	22.664	43.240	9.514	7.975	9.678	9.088	5.694	8.188	12.706	8.895	2.864
Lopende zaken Netwerkmanagement	204.924	39.976	7.809	9.668	23.787	45.383	9.986	8.371	10.158	9.539	5.976	8.594	13.335	9.335	3.006
Domein Netwerkmanagement	400.171	78.065	15.249	18.879	46.451	88.623	19.500	16.346	19.837	18.627	11.671	16.782	26.041	18.230	5.871
Programma Inhoudelijke Agenda	1.580.955	308.412	60.245	74.583	183.513	350.123	77.040	64.579	78.368	73.589	46.107	66.302	102.879	72.021	23.194
Programma Regionaal Bureau Leerplicht	765.124	0	39.218	49.868	136.220	180.903	51.539	41.855	0	44.778	30.527	49.049	74.590	50.839	15.738
Programma Uitv. Taken Woonruimte verdeling Verkeer en Vervoer	748.446	147.268	28.767	35.614	87.628	167.185	36.787	30.837	37.421	35.139	15.550	31.659	49.125	34.390	11.075
Programma cofinanciering	271.991	53.060	10.365	12.831	31.572	60.236	13.254	11.110	13.483	12.660	7.932	11.407	17.700	12.391	3.990
Programma Overhead	1.996.608	284.362	83.172	103.893	265.152	450.244	107.336	89.025	72.257	99.391	64.015	95.680	147.396	102.215	32.471
Totaal Reguliere Bijdragen (Excl. TWO & Fictie)	5.363.124	793.101	221.767	276.789	704.085	1.208.690	285.956	237.406	201.530	265.558	164.132	254.097	391.690	271.856	86.468
Programma Fictie	-249.510	50.388	9.843	12.185	29.982	57.203	12.587	10.551	12.804	12.023	7.533	10.832	16.808	11.767	3.789
Programma TWO Jeugdhulp	2.128.300	509.950	86.491	68.376	260.166	524.664	104.120	81.581	90.080	82.037	62.600	80.447	148.446	0	29.339
Totaal Gemeentelijke Bijdragen (incl. TWO Jeugdhulp & Fictie)	7.241.914	1.353.440	318.101	357.351	994.234	1.790.557	402.663	329.538	304.414	359.618	234.265	345.377	556.944	283.622	119.596
Waarvan: Regionale commissie Beroep en Bezwaar	215.263	43.255	8.449	10.460	25.738	49.105	10.805	9.057	10.991	10.321	0	9.299	14.429	10.101	3.253

Tabel 36: Bijdragen gemeenten per deelprogramma.

9.2 Salarisstaat

<i>Omschrijving</i>	<i>Aantal fte's 2018</i>	<i>Raming salaris 2018</i>	<i>Raming inhuur 2018</i>
Secretaris	0,89	122.212	0
Controller	1,00	100.717	0
Strategische eenheid	12,60	1.151.414	0
Bedrijfsbureau	15,39	887.194	0
Leerplicht	22,34	1.495.016	0
TWO Jeugd	11,73	0	1.376.217
Boventalligen	3,23	231.736	0
Totaal	67,18	3.988.289	1.376.217

Tabel 37 Salarisstaat

9.3 Staat van investeringen en financiering

Omschrijving	Oorspronkelijk bedrag 1-1-2018	Percentage of andere wijze van afschrijven	Totaal afschrijvingen per 1-1-2018	Afschrijvingen in het dienstjaar 2018	Boekwaarde per 1-1-2018	Boekwaarde per 31-12-2018	Rente 0%	Totaal kapitaal-lasten
<i>aanschaf pc's/servers</i>								
ICT verhuizing 2016	44.000	20,00%	8.800	8.800	35.200	26.400		8.800
Telefonie verhuizing 2016	14.000	33,00%	4.620	4.620	9.380	4.760		4.620
<i>aanschaf meubilair:</i>								
meubilair 2016	58.000	10,00%	5.800	5.800	52.200	46.400		5.800
totaal	116.000		19.220	19.220	96.780	77.560		19.220

Tabel 38 Investerings en financiering

9.4 Staat van reserves

In het jaar 2018 heeft Holland Rijnland geen reserves.

9.5 Staat van voorzieningen

Omschrijving	Saldo per	Mutaties			Boekwaarde per 31-12-2018
	1 januari	Toevoeging	Verminderingen		
	2018		Vrijval	Aanwending	
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's					
Saldo voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	0	0	0	0	0
Door derden beklemde middelen met een specifieke aanwendingsrichting					
Voorziening BWS Duin- en Bollenstreek					0
Sub-totaal BWS Duin- en Bollenstreek		0	0	0	0
Voorziening BWS Leidse Regio	0				0
Voorziening BWS Leidse Regio	238.459				238.459
Sub-totaal BWS Leidse regio	238.460	0	0	0	238.460
Voorziening BWS Rijnstreekberaad					0
Sub-totaal BWS Rijnstreekberaad		0	0	0	0
Saldo door derden beklemde middelen met	238.460	0	0	0	238.460
Totaal	238.460	0	0	0	238.460

Tabel 39 Staat van voorzieningen

Over het jaar 2018 vinden geen uitbetalingen meer plaats. Het is mogelijk dat de gereedmelding over het laatste in 2017 gerealiseerde projecten in de Leidse regio eind 2017 komt waardoor de daadwerkelijke afrekening wel in 2018 plaats vindt. Het saldo dat eind 2018 resteert gaat terug naar de deelnemende gemeenten.

Voor de Duin- en Bollenstreek en Rijnstreekberaad zijn de saldi van eind 2016 in het jaar 2017 afgewikkeld.

9.6 Kostenverdeelstaat

	<i>Totalen</i>	<i>Algemene kostenplaats</i>	<i>Secretaris</i>	<i>Bedrijfs bureau</i>	<i>Strategische Eenheid</i>	<i>Regionaal Bureau Leerplicht</i>	<i>TWO Jeugd</i>	<i>Frictie- en transitie</i>
Personeelkosten	4.180.160	0	128.340	1.028.543	1.202.955	1.562.025	0	258.297
Directe kosten	2.529.660	1.076.354	719	3.191	1.985	71.194	1.376.217	0
<i>Lasten</i>	<i>6.709.820</i>	<i>1.076.354</i>	<i>129.059</i>	<i>1.031.734</i>	<i>1.204.940</i>	<i>1.633.219</i>	<i>1.376.217</i>	<i>258.297</i>
<i>Baten</i>		<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Saldo voor doorbelasting		1.076.354	129.059	1.031.734	1.204.940	1.633.219	1.376.217	258.297
Doorbelasten aan programma's	6.709.820	1.076.354	129.059	1.031.734	1.204.940	1.633.219	1.376.217	258.297
Doorbelast aan programma:								
Inhoudelijke Agenda	-1.093.965			-35.646	-1.058.319			
Regionaal Bureau Leerplicht	0							
Uitvoerende taken woonruimteverdeling, Verkeer en Vervoer	-1.944.703			-394.505		-1.550.198		
TWO Jeugdhulp	-1.376.217						-1.376.217	
Frictie- en transitiekosten	-316.297			-58.000				-258.297
Cofinanciering	0							
Overhead	-1.978.638	-1.076.354	-129.059	-543.583	-146.621	-83.021		
Totaal doorbelast	-6.709.820	-1.076.354	-129.059	-1.031.734	-1.204.940	-1.633.219	-1.376.217	-258.297
Maatstaven doorbelasting:								
<i>Algemene kostenplaats</i>	<i>fte</i>		<i>fte</i>	<i>fte</i>	<i>fte</i>	<i>fte</i>	<i>fte</i>	<i>fte</i>
	67,18		0,89	16,39	12,60	22,34	11,73	3,23
Programma's			%	uren	uren	uren	%	%
Inhoudelijke Agenda				577	14.570			
Regionaal Bureau Leerplicht						20.334		
Uitvoerende taken woonruimteverdeling, Verkeer en Vervoer				6.386				
TWO Jeugdhulp							100%	
Frictie- en transitiekosten								100%
Cofinanciering								
Overhead			100%		400			
Totaal	42.267			6.963	14.970	20.334		

Tabel 40 Kostenverdeelstaat

9.7 Taakvelden

Programma's	Taakveld	Lasten	Baten
Programma Inhoudelijke Agenda	2.1	Verkeer en vervoer	103.407
	2.5	Openbaar vervoer	50.924
	3.1	Economische ontwikkeling	278.516
	3.3	Bedrijfsloket en - regelingen	99.195
	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	70.992
	5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	25.943
	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	271.647
	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	191.288
	6.5	Arbeidsparticipatieinstrumenten gericht op toeleiding naar werk	93.906
	6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	10.971
	8.1	Ruimtelijke Ordening	396.514
	8.3	Wonen en bouwen	147.959
	Totaal	1.741.262	2.719.564
Programma Regionaal Bureau Leerplicht	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.575.524
	Totaal	1.575.524	2.114.457
Programma Uitvoerende taken Woonruimte verdeling, Verkeer en Vervoer	2.1	Verkeer en vervoer	612.718
	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	378.773
	8.3	Wonen en bouwen	585.211
	Totaal	1.576.702	1.928.301
Programma TWO Jeugdhulp	6.2	Wijkteams	70.000
	6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	1.833.128
	Totaal	1.903.128	2.128.300
Programma Frictie en transitie	0.1	Bestuur	258.297
	Totaal	258.297	258.297
Programma Cofinanciering	8.1	Ruimtelijke Ordening	271.991
	Totaal	271.991	399.765
Programma Overhead	0.4	Ondersteuning organisatie	2.221.780
	Totaal	2.221.780	0
Totaal		9.548.684	9.548.684

Tabel 41 Begroting verdeeld naar taakvelden.

Erratum Begroting Holland Rijnland 2018

20-4-2017

Er is een fout gemaakt bij het aanmaken van de tabellen waarin de frictie- en transitiekosten worden weergegeven en de verdeling daarvan tussen gemeenten. De tabellen sluiten daardoor niet op elkaar aan. Hieronder de tabellen met de juiste gegevens. De wijzigingen zijn in het rood aangegeven.

Tabel 2 op pagina 10

	Aantal inwoners CBS 1-1-2016	Aantal leerlingen LBA 1-1-2017	Verdeling TWO september-circulaire 2016	Jaarrekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018			
				Regulier	Regulier	Regulier	TWO	Frictie- en transitie	Totaal
Alphen ad Rijn	107.960	0	23,96%		773.757	793.101	509.950	50.388	1.353.440
Hillegom	21.089	3.162	4,06%		220.597	221.767	86.491	9.843	318.101
Kaag & Braassem	26.108	4.025	3,21%		273.468	276.789	68.376	12.185	357.351
Katwijk	64.239	11.038	12,22%		688.118	704.085	260.166	29.982	994.234
Leiden	122.561	14.431	24,65%		1.210.436	1.208.690	524.664	57.203	1.790.557
Leiderdorp	26.968	4.160	4,89%		282.762	285.956	104.120	12.587	402.663
Lisse	22.606	3.374	3,83%		236.433	237.406	81.581	10.551	329.538
Nieuwkoop	27.433	0	4,23%		195.349	201.530	90.080	12.804	304.414
Noordwijk	25.760	3.600	3,85%		263.137	265.558	82.037	12.023	359.618
Noordwijkerhout	16.140	2.463	2,94%		163.064	164.132	62.600	7.533	234.265
Oegstgeest	23.209	3.974	3,78%		248.412	254.097	80.447	10.832	345.377
Teylingen	36.013	6.039	6,97%		385.655	391.690	148.446	16.808	556.944
Voorschoten	25.211	4.112			269.174	271.856	0	11.767	283.622
Zoeterwoude	8.119	1.271	1,38%		84.678	86.468	29.339	3.789	119.596
Totaal	553.416	61.649	100%	0	5.295.040	5.363.124	2.128.300	258.297	7.749.721

Tabel 29 op pagina 52

	Begroting 2018	Jaarschijf 2019	Jaarschijf 2020	Jaarschijf 2021
Inhuur	0	0	0	0
Programmakosten	0	0	0	0
Kosten werkorganisatie	258.297	258.297	258.297	258.297
Lasten	258.297	258.297	258.297	258.297
Bijdragen van derden	0	0	0	0
Baten	0	0	0	0
Saldo baten en lasten	-258.297	-258.297	-258.297	-258.297

De totale geprognostiseerde kosten bedroegen vanaf 2016 tot het einde van de verplichtingen maximaal 3,65 mln. euro. Door de geslaagde plaatsingen bedragen die maximale kosten over de gehele periode tot en met 2023 nu nog ruim 1,5 mln. De kosten voor 2018 worden geraamd op ruim 258.000 euro.

Tabel 36 op pagina 66

	Totaal	Alphen ad Rijn	Hillegom	Kaag & Braassem	Katwijk	Leiden	Leider- dorp	Lisse	Nieuw- koop	Noordwijk	Noordwijk- kethout	Oegstgeest	Teylingen	Voor- schoten	Zoeter- woude
Speerpunten Maatschappij	307.297	59.947	11.710	14.497	35.670	68.055	14.975	12.553	15.233	14.304	8.962	12.887	19.997	13.999	4.508
Lopende zaken Maatschappij	167.046	32.587	6.366	7.881	19.390	36.994	8.140	6.824	8.281	7.776	4.872	7.006	10.870	7.610	2.451
Domein Maatschappij	474.343	92.534	18.076	22.378	55.060	105.049	23.115	19.376	23.513	22.079	13.834	19.893	30.867	21.609	6.959
Speerpunten Economie	348.455	67.976	13.279	16.439	40.448	77.170	16.980	14.234	17.273	16.220	10.162	14.613	22.675	15.874	5.112
Lopende zaken Economie	29.256	5.707	1.115	1.380	3.396	6.479	1.426	1.195	1.450	1.362	853	1.227	1.904	1.333	429
Domein Economie	377.711	73.684	14.393	17.819	43.844	83.649	18.406	15.429	18.723	17.581	11.016	15.840	24.579	17.207	5.541
Speerpunten Leefomgeving	264.730	51.643	10.088	12.489	30.729	58.628	12.900	10.814	13.123	12.322	7.721	11.102	17.227	12.060	3.884
Lopende zaken Leefomgeving	64.000	12.485	2.439	3.019	7.429	14.174	3.119	2.614	3.172	2.979	1.867	2.684	4.165	2.916	939
Domein Leefomgeving	328.730	64.128	12.527	15.508	38.158	72.801	16.019	13.428	16.295	15.301	9.587	13.786	21.392	14.975	4.823
Speerpunten Netwerkmanagement	195.247	38.089	7.440	9.211	22.664	43.240	9.514	7.975	9.678	9.088	5.694	8.188	12.706	8.895	2.864
Lopende zaken Netwerkmanagement	204.924	39.976	7.809	9.668	23.787	45.383	9.986	8.371	10.158	9.539	5.976	8.594	13.335	9.335	3.006
Domein Netwerkmanagement	400.171	78.065	15.249	18.879	46.451	88.623	19.500	16.346	19.837	18.627	11.671	16.782	26.041	18.230	5.871
Programma Inhoudelijke Agenda	1.580.955	308.412	60.245	74.583	183.513	350.123	77.040	64.579	78.368	73.589	46.107	66.302	102.879	72.021	23.194
Programma Regionaal Bureau Leerplicht	765.124	0	39.218	49.868	136.220	180.903	51.539	41.855	0	44.778	30.527	49.049	74.590	50.839	15.738
Programma Uitv. Token Woonruimte verdeling Verkeer en Vervoer	748.446	147.268	28.767	35.614	87.628	167.185	36.787	30.837	37.421	35.139	15.550	31.659	49.125	34.390	11.075
Programma cofinanciering	271.991	53.060	10.365	12.831	31.572	60.236	13.254	11.110	13.483	12.660	7.932	11.407	17.700	12.391	3.990
Programma Overhead	1.996.608	284.362	83.172	103.893	265.152	450.244	107.336	89.025	72.257	99.391	64.015	95.680	147.396	102.215	32.471
Totaal Reguliere Bijdragen (Excl. TMO & Fictie)	5.363.124	793.101	221.767	276.789	704.085	1.208.690	285.956	237.406	201.530	265.558	164.132	254.097	391.690	271.856	86.468
Programma Fictie	258.297	50.388	9.843	12.185	29.982	57.203	12.587	10.551	12.804	12.023	7.533	10.832	16.808	11.767	3.789
Programma TMO Jeugdhulp	2.128.300	509.950	86.491	68.376	260.166	524.664	104.120	81.581	90.080	82.037	62.600	80.447	148.446	0	29.339
Totaal Gemeentelijke Bijdragen (Incl. TMO Jeugdhulp & Fictie)	7.749.721	1.353.440	318.101	357.351	994.234	1.790.557	402.663	329.538	304.414	359.618	234.265	345.377	556.944	283.622	119.596
Waarvan: Regionale commissie Beroep en Bezwaar	215.263	43.255	8.449	10.460	25.738	49.105	10.805	9.057	10.991	10.321	0	9.299	14.429	10.101	3.253